

המצפה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על "המצפה" עם
החוספה הספרותית החודשית
רמת המצפה:
באוסטריא-אונגריא:
לשנה . . . . . 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75
באשכנז:
לשנה . . . . . 8 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 גראנק.
על "המצפה" בלי החוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח
ברכת מ"מ 60 הלר. כראש הגליון
שני כתרין.
גליוני בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם
מקומו ומקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה:
"HAMICPE"
Kraków.
(בחיץ דארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 2 Kwietnia 1909

גליון יד-טו

כראקא י"א ניסן פ' צו תרס"ט.

משא-נפשם הולך ונסיג אחר כאופק הארץ, ההולך
ונסתר מעיני הנער היוצא לקראתו... לא נשאר
עור לפני הנרדפים, כי אם להתכולל בעם הארץ
עד תמס או לצאת מתוכו ולמלט את נפשם.
ובני ישראל? בראשונה, בעוד היות אדוני
הארץ תמימים עמהם, ראו חיים בארץ מנוריהם —
וילכו בחקות אבותיהם. אחרי כן, כאשר החלו
„להתחכם" להם ולצרור אותם — החלו ללכת
בדרכי המצרים ולבקש רצון מלוחציהם בקרבתם
אליהם; וכאשר נבר הלחץ עליהם בן הוסיפו להתרפק
על הגוים לאמר: בנינו אנהנו לארץ מולדתנו ואחים
לבניה... וככל אשר נבר עליהם הלחץ בן הוסיפו
להתערות בארץ. עם ישראל הסכין כרוב הימים
עם שכני-מכהו ועם כל התלאה וכל התרפה, כאשר
יסכין ההולה מעט מעט עם מכאוביו, וירא מנהג
כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסכול".
וכאשר נסה משה דבר אליהם להוציאם מכור העני,
נערו בו ויאמרו: „חלל ממנו ונעבדה את מצרים,
עד כי גם כצאתם באחרונה לא יצאו, לפי דברי
חז"ל, כי אם אהר מחמשה וד' חלקים מתו בשלשת
ימי אפלה או נכלעו בגוים וכאשר הוסיפו להתרפק
על שכניהם בן נבר עליהם הלחץ, כי הטה בקשו
מהם דבר ולא הצי דבר...

ככל הדברים האלה וככל החיון הזה נראה
ליהודים בגלות ככל הארץ היתה להם כגן עדן
מראשית ימי שבתם עליה מאות שנים; על כן לא
נודעה שם עבודת הרוח ולא היה כל זכר לסופרים
ולספרים עד ימי האמוראים הראשונים, כי כגן עדן
לא יאכלו מעץ הדעת... הארץ היתה ליהודים
„ארץ ישראל" חדשה (ב"ר פ' י"ז) ונתרעה היתה
„ירושלים" דבבל ויהי „כל העולה מבבל לא יעבור
בעשה" ו„כל הדר בבבל כאלו דר בא"י" (כתובות
ק"ג קי"א). בימי ממשלת החכמים החלו הרריפות
הראשונות ב„ארץ ישראל" החדשה הוואת והלחץ
נבר על היהודים עד אשר קנאו באחיהם המתענים
בא"י תחת יד הרומים ויאמרו: „רחמנא, או בטולך —
או בטולא דבר עשו" (גיטין י"ז). ואהרי לחץ
החכמים לחצו אותם מלכי פרס מימי יוגרר השלישי
ופירוז בנו והלאה (בדורות האחרונים לאמוראים)
וכל ימי ממשלת הפרסים לא היתה להם עוד
מנוחה שלמה, עד אשר נכבשה הארץ לפני הערבים.
כאשר פשמו הערבים על ככל ופרס, אל
נכון עזרו להם היהודים, הגאנחים והגאנקים מלחין
הפרסים, ללכוד את הארץ, וככל אופן קדמו אותם
באהבה ובכבוד וישישו עליהם משוש; ע"כ השיבו
להם אדוני הארץ החדשים כגמולם וימשכו להם
חסד ימים רבים, כארבע מאות שנה עד אחרית
ימי הגאונים. אז באו עליהם ימי עני ולחץ
ורדיפות. לא הועילו להם כל גמוליהם על הארץ
ועל יושביה, לא הועילו גם כל הטענות וכל התוכחות,
אשר טענו ואשר תוכיחו בל"ס גם אז, כי הם
יושבי הארץ הזאת מקדם, מלפני כוא הערבים
בשעריה, כי „הצדק כתוב על פי החרב" וכל

אל הקוראים.

חותמי „המצפה", שנשלם להם רבע השנה הראשון, יקבלו עוד את הגליון הזה
ונבכה מהם, שימהרו לשלוח את מחיר הרבע השני, לכל יהי הפסק במשלוח. אלה
מהחותמים, שלא יקשה להם לשלם יותר מהמחיר הקצוב לעניים, יקבלו גם על עצמם
לשלם עכ"פ שני כתרין שלמים בעד רבע, כי בידענו שרוב החותמים המשלמים בעצמם
הם עניים, לא נוכל להרים את המחיר לכל החותמים בפירושו, אף שלפי־יוקר הדפוס עתה
היה עלינו להעלות המחיר, למען נוכל עמוד.

החזקת עתון אחד בשפת העם צריכה להיות חובה קדושה לכל אדם. הדבר הזה,
שהוא מובן מאליו אף בעם, שעודנו עומד במצב חצי־פראי, צריכים אצלנו להסביר ולהזכיר
השכם והזכר, לפי שחיי הצבור והחובות, שהם מטילים על כל יחיד, לא יוכלו התפתח
בקרבנו מפני האינדיבידואליות השולטת בנו באופן המגביל כמעט באנדרחיות. הוקא
המשכילים העברים מניחים מכשולים על דרך התפתחות עתון עברי. כל אחד מבקש
ומוצא איזה חסרון בו והתח להשתדל להרחיב גבולו הוא עושה אניטציא להרחיקו ולפרט
אם שולח אחד דבר לדפוס לצרכו הפרטי — ואיזה יודע עברית אינו סופר? — ולא היתה
למערכת אפשרות להדפיסו, לא באישמת המערכת, או אין עוד בפרה, השמר ישמר העתון
ממקום המשכיד ההוא. כי הוא צריך מאד לנקמה על חטא שחטא הוא עצמו למערכת
בהדאותו אותה לריק, וכן נראה, שרוב המשכילים העברים נמנעים מרחתום על עתון עברי,
כלם כועסים עליו על איזה הבל, מה שלא יאמן כי יספר, והטובים שבהם מקיים לקבל
הגליונות חנם בזכות ידיעתם למרוא ולכתוב עברית...

בשם לאומנו האמלל ובשם ספרותנו הנעדרה נראה לאחינו העברים בכל
מקום שהם: התגברו על יצרנם הרע הזה, זוהי מדה מנונה פשע לאמי! דנו את
המערכת לכה זכות. כי לא חטאה נגדכם אף בשגנה ומכ"ש בזדון. עזרוני להרחיב
גבולנו וותרו על נטיותיכם הפרטיות. הביאו איזה קרבן לעמכם! ומכ ש שיש לנו
הזכות לדרוש מכם. שרא תעמדו לשטן על דרך העתון הדל האחר המתקים
בכבודת מפני התנחמות חלה מהעברים ואנכיותם ושרא תוציאו עליו דבות
רעות בזדון להזיק לו מעשים הנעשים בכל מקום בתור נהמה.
לחרפת אומתנו. אמנם ישנם עוד חסרונות ב„המצפה", אבל איה האהבה לשפתנו
המכסה עד כל פשע?

בקוותנו שייכירו העברים עותתם, נברך את כל קוראינו וסופרינו בשמחת החג.

גליון ט"ז יצא בערב שבת פ' שמיני עם „רמת המצפה".

מערכת „המצפה".

ממצרים ועד הנה.

המצרים את פני הכאים לגור בארצם בכבוד
ובאמרי נעם: „ארץ מצרים לפניך היא, במיטב
הארץ הושב את אביך ואת אחיך". אחרי כן, כאשר
רבו ויעצמו ויצאו ממושבותיהם למרחב אל בין
אדוני הארץ, וגבולות כגבולות נגעו והפצים בהפצים
התנגשו — היו למפגע לשכניהם ויחלו המלך ועמו
להתיעץ עליהם ולהתנבל להם ולמרר את חייהם
והלחץ היה הולך וגדול לאין תקומה. והתקוות,
חזון לב כל אמלל, אשר קוו האמללים לשלום,
לשוב ולחסד, לא באו ולא היו. מדור לדור היה

הגלות הראשונה, אשר גלו אבותינו כשהו
טל ילדותם, — גלות מצרים — אות ומופת היא
לכל הגליות, אשר גלו אבותינו בארצות הגוים מימים
קדמונים ועד היום הזה; הקורות את עמנו כמצרים
נשנו אחרי כן פעמים רבות ומה שהיה הוא שיהיה
כל ימי היות העם הזה נר בארצות לא לו, „בחור-
עני בין העמים, אוכל בית איש יומו". והקורות
האלה הלא נודעות הנה לכל. בראשונה קדמו

דאלים — גבר. השמש באה עליהם ככבל — ותורה להם בספרד.

בארץ ישראל החדשה הזאת נהו שקמו היהורים, בתקופה האלילית והנוצרית, ימים רבים עד מלכות רכוד; ומימי המלך הזה והלאה נהפך עליהם בלהות יותר ממאה שנים, עד עלות ערבים על הארץ. בתקופה הערבית שבו לשבת במנוחה תחת יד האדונים החדשים ואהרי בן גם תחת יד הנוצרים, כל ימי היות הנוצרים נלהמים על נפשם ועל ארצם עם בני מחמד והיהודים היו דרושים להם לכספם ולבשרונם (אף כי גם בימי המנוחה ההם נפקדו היהודים רע לרוב פעם בכה ופעם ככה); אך כאשר שבה אחרי בן ממשלת הארץ לבעליה מקדם שמו הנוצרים פניהם ביהודים לרעה וילהצום וירדפום מאין הפונות סימי ההרנות הודולות (ה"א קנ"א) — ועד הגרוש הכללי, אשר היה בעוד מאה שנים. בתקופה האחרונה הזאת שמה ההתכולות גם היא שמות במערכות ישראל, כאשר היה בגלות מצרים ובגלות כבל בתקופות הלחץ; עד אשר נגרעו במאות השנים האחרונות שלפני הגרוש משמונה מאות לשלש מאות אלף, נרעון שאין לשום אותו על חשבון ההרנות והשמדות לכדם כדעת גרץ (ראה גרץ, תרגום שפ"ר VI, ציון י') כמשפט הזה היו הליכות דברי ימי ישראל באמליה, באנגליה, בצרפת ובפרטוגל ועוד, ואה"כ גם בפולן — "ארץ ישראל החדשה" גם היא בדברי ימי נודדונו, ששם עכרו על היהודים הליפות אור והשך מראשית האלף הששי והלאה, אך האור רב על החשך — עד שנת ת"ה, אשר היתה, בשנת קנ"א לפנים בספרד, אבן-הזכור בין הימים הראשונים הטובים ובין ימי הרעה והמצוקה הבאים אחרי בן.

ככה, התפשטה ארץ ישראל בכל הארצות וגם היה היתה לכל ארץ "ירושלים" שלה: "ירושלים אשר בספרד" (קורדובה ואה"כ טולדה), "ירושלים בליטא (וילנא), כהולנד (אמשטרדם) ועוד. הדרך אחר ומשפט אחד לכל הקורות אותנו ככל המקומות אשר התגוררנו בהם בתוך הגוים סמצרים ועד הנה: "בתהלה בפה רך, ולבסוף — בפרך". בעוד היות הארץ והעם, אשר יבאו היהודים לשבת בתוכם, חשכים, דלים וריקים, אין תרבות ואין חרשת ומעשה — אז היו האורחים האלה דרושים וגם קרא קראו להם אדוני הארץ, לבא להושיב הנשמות ולהפוך בכשרון מעשיהם את הערבה לעדן וקרן אפל וצלמות לקרן בן שמן. אך במעט מלאו הקרואים

את משלחת ויעלו נר ליושבי השך ויערכו שלחן במדבר וירימו קרן לארץ מגוריהם — והנה היו ככלי אין הפץ בו ואוכלי טובותם יקמו עליהם והתנכלו והתאנו להם וימרדו את חייהם, למען יעלו מן הארץ או למען לא יעלו ממנה, כי אם יאבדו בה ולא ישאר כל זכר להם.

אמנם בעת האחרונה נעשתה חדשה בין ישראל לעמים וכמו נהפך לב הגוים, צוררי היהודים מעולם, לקרב את אשר רחקו וגם פקדו אותם בפקודת ישועה ורחמים בחצי המאה הששית (כתב הסכלנות ליוסף השני, הזכוי בצרפת וכהולנד) ובראשית המאה השביעית (הזכוי באוסטריה, בגרמניה וביתר ארצות המערב, התנחות לבי כרוסיה במלכות אלכסנדר השני ואור. פני הממשלה והעם כרוסיה לבי" בעת ההיא). אבל אם נתבינן היטב בדברי הימים ההם, נראה כי ההתקרבות הזאת היתה כעין קדושי-טעות משני הצדדים: עמי הנוצרים, אשר הראו לדעת במלחמה י"ח מאות שנה, שנלחמו עם "העם קשה הערף", כי לא כתרב ובאש יוכלו להכחיד את ישראל מגוי או לבלוע אותו אל קרבם, התהפכו בתחבולותיהם לפי המסכות וינסו באחרונה למצוא חפצם זה בדרכי נעם, כרוח העת החדשה. והיהודים נתעו לדמות, כי יתרכזו אל הגוים בחצי המחיר, אשר דמו אלה לנו: בתתם כפר את לאמיותם ולא את אמונתם, וגם נתון נתנו את התצי הזה בעין יפה וינתקו ויסתכו, סחוב והשלך אהרי נו, את שרשי העין העתיק עין ישראל, אחד אחר אחד: את ציון וגם את זכרה, את הלשון העברית, את ספרות ישראל, עד בלי השאיר לו כי אם שרש אחד דק ורך — האמונה. היעצור כה השרש הזה האחד לשאת את העין רב הנמישות והענפים הזה? האם לא ישחת עוד מעט גם הוא בהקציע אותו מסביב מיתר השרשים, אשר היו לו מעטה הוד ומחסה עז? ואם יעמוד העין עוד על כנו היפרח? הויסוף תת פרוי ככה השרש הזה האחד? לשאלות כאלה וכאלה לא שם איש את לבו בימי השכרון ההם. הגוים סהרו להכיר את משונתם (מלבד שרירים מהם, אשר ערדם שונים באהבתנו) ולשוב על השנאה הישנה, אשר נחלו מאבותיהם, וגם העמיקו הרהיבו אותה, בתחבולות העשויות לרוח העת, הרבה יתר מאשר לפנים, כיתרון חכמתם להרע מן הדורות הראשונים. אך היהודים — מלבד המעטים, אשר נפקחו עיניהם כדור האחרון לראות נבוכה — עודם מחזיקים כמשונתם המה

ורועיהם, אשר, כעמוד הענן לפנים, נסעו מלפני מהנה ישראל ויעמדו מאהריו... אין הפץ לאמללים לפקוח עיניהם לראות ברעתם, הם סתרפקים על שכניהם באהבה הוסייה, אשר אין דורש ואין מבקש לה ואין שם אליה לב, נלהמים למשפטי צדק ומחכים לחסד לאומים (גם כרוסיה וכרוסניה!) זה כמאה שנה, נלהמים ומחכים — ונבוכים ומחזיקים בתתם והיים ומתים באמונתם ומנהילים אותה לבאים אהריהם לרורותם; והם רואים עוד היום, כמשבילים הראשונים מתקופת בן-מנחם ו"הסנהדרין", את כל הארצות בארץ ישראל ואת כל בני האדם במלאכי אלקים, הרודפים אך צדק צדק ואת תור הזהב הולך וקרב, התור אשר בו ירעו זאב ומלה כאחד ובני יעקב ובני עשו, אשר התרוצצו מבטן אמם, כורתים ברית שלום ואהבת עולם ואוכלים יחד חלק כחלק מטל השמים ומשמני הארץ.

להתוכה עם נביאי השקר והאלה, הקוראים: שלום, שלום — ואין שלום, העוצמים עיניהם מראות את אשר לנגדם וחזוים לנפשם ולעמם משאות שוא ומדוחים — אין כל חפץ וכל סועיל אם אינם שומעים לקול האותות, אשר נתנו לנו דברי ימי נודדונו כגוים זה י"ח מאות שנה, אם אינם רואים את תגברת השנאה על ישראל מיום ליום בקרב ילידי הארץ, אשר הם סנסים להפיק רצון מהם בדברי הנף ומרמז, מה תקותנו כי ישמעו לקולנו. ולבו המה איפא איש בשם אלילי, יצפצפו ויהגו את זמירותיהם הנושנות כנפשם שבעם, יאמרו גם אמור, כי מרפים אנהנו את ידי העם בהנכאנו לו לימי רע, בקחתנו סמנו את התקוה, אשר בצלה יהיה בגוים — ואנהנו לא נהדל לפקוח את עיני עמנו ולהראותו את הדברים והאמת לאשורם, לא נהדל לקרא באזניו השבם וקרא את הקריאה המרה: אין אחרית ואין תקוה ואין עתידות לישראל בגולה; לא אנהנו מרפים את ידי העם, כי אם המישנים אותו בתקוות שוא, אשר לא יבין לאהריתו ולא יבקש לו מוצא מרעתו בהיות לאל ידו. באה העת לגלות — על פי כל הליכות דברי ימינו — את המסך מעל פני העתידות הנשקפות לנו בקרב הגוים ולהגיד לעם בשפה כרוה לאמר: אם יש את נפשם לדעת את אשר יקרה אתכם ואת דורותיכם באחרית הימים — הכימו לאחור, התכוננו אל כל הדרך אשר הלכנו סמצרים ועד הנה, וראו ודעו, כי אך זה הלכנו וגורלנו בכל הארצות אשר עברנו ואשר

פיריטון.

בגור דוד.

בגור בן ישי, בגור פקאים.
במהו חי הוא לעד.
נצח מצלצל קורו הנעים,
מלא עצמה ולשר.
נצח נוולת שירה נשגבה
מנימיו בנחל של וו
באלו פורטים באצבע לךבה
מלאכי שלום על פיו.
זכו צליליו בנפשך משתקרים
לאלפי ניצוצות של פו.
זכר נענעך כשירו מדברים
דבור טהור ועז.
וקמון רגשותיך עליו נקשרים
בנימים של שמחה וכאב
ובנשוב רוחך ינועו המיתרים
ובמרה ישתפק הלב.

מניד רוחך ירעד יניע.

ועונה לך תמיד ברה.

אתך ישיש, אתך יריע.

אתך יבכה לאיד.

שבר בי יבא ונפשך נפעמה

ושביב אור בכר עמם בה

אתך יהנה, ילחש בדממה:

מן המצר בקראתי יהי.

ואתך יעלו אם יעבור זעם

ואשרך לא ידע גבול.

בום ישועות אשא הפעם —

יהמה, יריע בניל.

ובחצות לילה, עת עינך דומעת

על חרבן מקדש ועיר —

על נהרות בבל" קינתו נובעת

את כאבך ישפוך בשיר.

ואם רגש ומלא לךך פנימה

וללשונך יחמר הניב —

בגור בן ישי בשפתו הנעימה

לרוחך ימן מעוף.

ובשפך שיח בנתן ומועד

ונפשך תתעטף בלטי

בגור בן ישי מרפרף ורועד

תוך מקדשך המעט.

ועת נפשך לובשת בקילי פסחים

נגהות ובתנות אור

וסביבך מרהפים וכרונות נשכחים

בכנפית צפרי דרור —

יתעורר בביתך קול הכנור.

מליצו של נשמת העם

ומתוכו פורץ ושוטף בצנור

ההלל הגדול הרם. א. ל.

ויהי בחצי הלילה.

מאת מ. מ. דוליצקי.

או רוב נסים הפלאת כליה (הגדה ט"פ).

א.

במכת שקט נשקפת הלכנה החורה ממעלה על ביה-הקברות היהודי, המלא גבעות נבעות, תלים תלים

על המצפה.

הבלתי תלויים.

לחמלה ראויים הברואים המשוניים האלה, ששפכו ממשלהם על העיר קראקא ומצורתם פרושה גם כמדינה. אין איש מבין איהם. זאת היא מרגרית! אלה קוראים להם חסידים ואלה פושעים, אלה בורגונים ואלה מציאליים, אלה פולנים ואלה ציונים, אלה דמוקרטים ואלה נסיוני אחר. כבר נלאו האנשים מעשות רצון כל מפלגה ומפלגה, אינם יודעים עוד איך להתנהג. האמללים! מה לא עשו עוד להתירות לפני כל המפלגות, למצוא בהן עזר ולא הצליחו. עזוב מכל, נשכח ונברל יושב ראש המפלגה בפרמנט האוסטרי ואין דורש לשלום לו. רחמנו, אזו לפחות לא התגרו בו ונתנהו לשבת במנוחה במקומו! הכל רואים במפלגתו אויבת. במועצת העיר קראקא, לקחה המפלגה הזאת את תביעת זכות היהודים במנופול ובאשר יעזו יועץ העיר אחר להמליץ בעד היהודים יעזרו בו ויכווהו וישתוקו: דום, זוהי מלאכתנו ומה תוכל אתה להוסיף על מה שכבר אמרנו אנו. לא חלילה בהור יהודים לאומיים ידכרו, חס ושלום, לא התי כואה כפילן! הם בתור פולנים יתבעו זכות הפולנים בני דת משה. ואיוו רשעה וסכלות היא לחשוך בפולנים החשירים האלה, כי ציונים הם! ימח שמשם וזכרם של מוציא דבה מאוסה כזאת! וכן עשו יועצי העיר הפולנים, בלי בושה הכריזו על גרוס וחבריו, כי אין להם חלק בפולן כי ציונים הם. ומה יעשו עתה? הוי קורנדא, אָפּנר, אולי יש לכם מזור למכה האנושה הזאת? מה טוב היה אלו רצו הציונים לתת כתב העודה חתום, כי אין האנשים ציונים, אבל אין מן הנמים לדרוש כזאת. זאת פעולה מפלגה חסרת פרוגרמה! זה נמל אנשים המתחברים רק להכלית כבישת מנדטים.

מהמורחה.

קוראים נכבדים! חברים אהובים! סלחו לנו, כי נאלצים אנחנו, למרות חפצנו, למפל עוד הפעם בענין חברת "סיני" וכדי מבטאה "העתיד". לא בנפש חפצה נעשה זאת, רק לפי שמקפים אותנו בשאלות שונות, אשר לא יוכל להפטר מהן מלענות עליהן בגלוי, כי בלי ספק משהמשים בס מהנגרנו בתור כלי נשק נגדנו.

מוסרים אנחנו מודעה, כי אין אנהנו צריכים לחכות על משפט זולתנו, הכותכים לנו בלי חנופה,

נעבור בהן עוד: עולים ויורדים — עולים תחלה ואח"כ יורדים, ולעלות מעלה מעלה מבלי רדת עוד ישנו רק דרך אחד — הדרך העולה ציונה. מס"ן

שנינים מדינים.

נצחון אוסטריא והשלום. מנהג חדש — אם אפשר לבטא כן — נעשה באירפה, הנותן כבוד והדר לתרבות הזמן החדש הזה: להלחם, לנצח ולנפול בלי הנפת בלי-נשק, בלי שפך-דם ובלי נזק העם. ונצחונות ומפלות כאלה רכו מאר בשנה הזאת. בראשונה נצחון דורשי החרות בטורקיא, שהפכו פתאם את הממלכה החלודה והנרקכה של העתומנים מממלכה אויב לממלכה אירפית נאורה והכל בשלום ובהשקט, לא השתמשו רק בנשק והתכוננה והתחכלות. אחרי כן בא שחרור מדינת כולגריא, שיצאה פתאם מתחת יד טורקיא ונעשתה לממלכה עומדת ברשות עצמה לכל דבר והטורקים התגברו על יצרם הלאומי ולא נכנסו לכולגריא ברעש תותח ושון מלחמה. בשלום ובמישור התפשרו עס כולגריא ואירפה שקמה. קשה משני הנצחונות הגדולים האלה היה נצחון אוסטריא לא רק נגד ממלכת הסלבים הדרומים — שחשכו, כי בא הקץ לממלכת בית הסבבורג ובסבסוכים הפנימים הפרד לחלקיה והם יתאחדו כלם לממלכה גדולה אחת בעזרת רוסיא — כי אם גם נגד שלש ממלכות הברית רוסיא, צרפת ואנגליא, שהעמידו מכשולים גדולים לאוסטריא ועשו עצמן עד בה למגיני הסרבים ואכנס הגינו עליהם יחסיתו אותם לעמוד במרדס ויעריך מלחמה כאוסטריא והסרבים כמחו באפטרופסיהם וביחוד ברודיהם הרוסים וקוו עד השעה האחרונה, כי כאשר הפרוץ מלחמה יעמדו הרוסים והצרפתים והאנגלים לימנם. ימים רבים ארכה המעות הזאת. אנו אומרים מעוה, כי אמנם מעות היתה בירי הסרבים, כי ברור היא, שמעולם לא חשבה רוסיא להכנס עתה במלחמה עם אוסטריא, כי ידעה היטב, שאשכנו הבא מיד לעזרת אוסטריא ושתי הממלכות האלה חזקות ממנה עשר מונים, גם אם תחיש צרפת לעזרתה. השמטת רוסיא לדבר דברים ברורים היתה רק הרסית דפלומטיה, למען הכיא בזה איוו תועלת לסרביא בלי מלחמה. היא חשבה, שאהבת השלום של אוסטריא הגיע עד כדי לבטל דעתה מפני דעה ממלכות הברית אך בראותה כי אוסטריא עוברת על דעתה ונכונה היא באמת לצאת למלחמה על סרביא ולבכשה ולבטל את הממלכה

הקטנה ולמחותה מן הארץ ולספחה לכוסניא — כי זה היה עתיד להיות בלי ספק קץ המלחמה — והיא, רוסיא, אינה יכולה להתערב בשום אופן, כיראה מפני מרידה חדשה וכליין הכחות האחרונים. שעוד לא התחזקו ממלחמת יפן, שנתה את דעתה והודיעה בגלוי בסוף השבוע שעבר, כי נכונה היא להסכים לספוח כוסניא באוסטריא בלי הנאי. גם ממשלה אשכנו הכריחה אותה לזאת בדברים נמרצים. אז רפו ירי הסרבים ונואשו ממלחמה, כי לאבר ממלכתה בידים לא אבו גם הם, אע"פ שהבטיחו כן. מתוך היאוש המר על אשר הפרה ממשלה דוסיא את הבטחתה הברורה, שהבטיחה את בן מלך סרביא, כי לא תעזוב דוסיא את סרביא בכואה לידי מלחמה, ותר יועץ העצר הסרבי גיאורג על זכותו לרשת בסא אכיו. זאת היתה נקמה בקיסר רוסיא. כי ברוסיא נודע שגיאורג זה, איש בער ורגון, נוטה אחרי רוסיא והוא מסור כלו לרעיון הריסת ממלכת אוסטריא ויסוד ממלכה סלבית ארירה כדרוב. בעוד שאחיו הצעיר, המשיכל וטוב הלב אלכסנדר, שונא את רוסיא ונוטה אחרי שלום עם אוסטריא. במלים אחרות נוכל לומר, כי מכר גיאורג את בכורתו לאחיו הצעיר בנייד ערשים, כהועלות חוכמיות, לנקום ברוסיא. זאת היא הסכה האמתית לותרו על בסאו. מקרה הריגת משרתו רק עזר להביאו להחלטתו, הוא היה רק תואנה בזמנה. באמת היה המשרת איש ידוע חלי והמכות רק החישו מותו. ובראות אנגליא, כי רפתה רוח הצאר וכבר הודה לדרישות אוסטריא, למנוע מלחמה, מהרה גם היא להתפשר, כלומר לעשות כל רצון אוסטריא-אונגרי. להטיל ביחד עם רוסיא וצרפת ושאר הממלכות הגדולות על סרביא, למחול בפירוש לפני ממשלה אוסטריא על כל מענה והביעה בדבר כוסניא, להבטיחה, כי הפצה היא לחיות בשלום עם שכנתה הגדולה וכי תבטל מיד את הכנות המלחמה והשלח את אנשי הצבא, שקראה למלחמה, אל בתיהם. ביום שבו זה הודיע רוסיא, צרפת, אנגליא, אשכנו, איטליא וטורקיא את ממשלה סרביא כלן יחד את החלטותיהן, כי הן מטילות עליה להתרפס לפני אוסטריא ולהבטיחה את כל ההבטחות ההן. ובאמת כבר החלה סרביא לשלח את צבאיתה וגם אוסטריא השלח את חיל המלואים לחפשי. השלום נכין עתה. (קוראינו יודעים, כי אנחנו לא האמנו מעולם במלחמה), פטר מלך סרביא גם הוא רוצה לרדת מעל בסאו.

כשרה ניר, את השרה הזה חרש המות במחרשרו החרה וזרע בחוק הארמה הקרה עבר גדול, אשר כל העתיד עבר עולם לו. אלמות וזועפות מברכות עתה הגבעות הקטנות את האור הקר, התלוי תחת הרקיע הבחול-כהה, המשתרע למרחקים בלי גבול והקול קול רממה דקה, כאנחת הנשמה היוצאה מן הגוף, שקולה הולך מסוף העולם ועד סופו ולא ישמע לאזני ילד אשה. כמנוחה אין סופית פרושה סביב, נעדרה כל אות חיים.

ובכל זאת... איוו אושה קלה... איזה נדנדו נשמע בין הקברים... הקם מת מקברו? הנתעורר אחד מישיני שנה עולמים ויצא ממסגרתו?...

מה רבים בין החיים אנשים, הנכספים לפגוש פעם במה! מה חשוב היה לשמוע פעם סידות מאותו העולם האיני נראה, שרוב האנושות מאמין בו! ומה נכבד היה להקשיב פעם את הסודות, שנקברו עם המתים בקבריהם! מי יודע כמה מן החימאים הבזויים, הכלואים בבתי האסירים, היו יוצאים או לחפשי משבי ונצלים מחרפת עולם... וכמה מן התמימים והנקיים והצדיקים היו הולכים או בשבי ונבלאים הם וכבודם לדרואן עולם!

אך אוי ואבוי, מעולם לא שכ אחד משם ונס עתה לא מת הוא הנע ונד בין הקברים. נימפל המושגע הוא, בר-מינן חי, עני החשוב כמת, עני הוא ברעה ועני כמזומנים, פשוט מסרף.

מבנה ניו של אמלל זה הוא כענק ואם רק יש לו מה לעים הוא אוכל כסום. אבל לפי שאינו מקבל נרכות (גם למשנעים יש פרינציפ) ובמלאכה חשובה אין בוטחים בו למסרה על ידו. על כן לא תמיד יאכל לחם די שבעי. ובכל זאת הוא אחד מנבורי העיר ושוב אדם לא יחשוק להשיג ממנו מהנהג-יד.

האמת נהנה להאמר, כימים האחרונים לא סבל גיטפל רעב כלל וכלל. לפני הפסח לא ידע מחסור, כי בכל שנה לפני הפסח ממנים אותו האופים לשואב מים למצוה. וגימפל נושא את המים לא בדרך שואבי המים בשתי דליות על מוש-השבס, הוא נושא את המים בידיו בחביות כנבורת ברזל מאשמרת הבקר עד שעה מאחרת כלילה. ובעבור זאת הולים לו האופים מאחוריו ילקיט גדול מלא שברי מצות וגימפל אוכל כל היום עד לכתו בחצי הלילה לישן בכית-הקברות. עתה הוא עומד בין שתי מצבות נבוהות לא רחוק מקבר פתוח, אשר נחפר זה עתה ומחדש את הלבנה בנגון, "כשם שאני רוקד"... הוא מזמר לאור הכסף ורוקד כאויר. וברקרו נתקל במצבה מאחוריו ושברי המצות שבילקוטו נשברו לרסיסים וקול השברון הזכירהו, כי עוד לאכול הוא צריך לפני שנתה... והוא יושב לו על הקרקע על ירכתי הקבר החדש ושתי דגליו הליוות למטה לתוך הקבר וכידו הימנית הוא נשען על גל הארמה הלחה הצכורה על שפת הקבר. האין מראה גימפל עתה כמראה כל עמו? האין

דמותו כדמות היהודי הנצחי לביל גלותו החשכה? הלא גם היהודי הנצחי אוכל לחם-העני שלו באפל בין קברים ומצבות, הלא גם הוא מסכ לאכול פרוסתו בעלטה ושתי רגליו על קבר פתוח!...

וגימפל סוער נגד הלבנה בשחוק קל, כאלו קוראה לסעוד עמו. וכאשר הריק את בל הילקים התחיל לדאוג למשכב-לילה, וקא מצא טוב לו מאשר לשכב כהוך הכור הפתוח. מאר מצא הרעיון חן בעיניו, הכור ריק, אין בו בוץ כמו על השרה וגם — מה שנכבד יותר — ישם חם, זה הרגיש בחוש, כי רגליו נתחממו. ולא חשב הרבה: וקפץ למטה והשתרע לארך הקבר, להנפש מעמל היום ונהנה מאר, אבריו הינעים נחו וחזהו התחיל נישם ושואף בחזקה בכל עמקו ועיניו מישרות אל לבן הירח, העומד עתה להקבר חיים כמותו כבסן עב בברה. עוד הצעפ הכל שקמ, דומיה בכל מרחביה, המות נרגש כאויר, האילנות השחורים העדומים נצבים כאבלים בין שורות הקברים ומככים את השוכב בדר נלמוד, נפרד מיתר החיים, עפאיהם פדעים כשער ראשו של המת החי, אשר התפשט קבר החדש ככעל ביה. גימפל שם אנדופו מהחת לראשו ושנת העובר מתוקה.

ב.

ועוד הפעם איזה נדנדו, איוו אושה קלה, קול צעדים קרוב לאיתו הקבר נשמע.

כי עומדים אנחנו כמדרגת קולטורה שפלה ממדרגת הקולטורה של סופרי "העתיד" ואין את נפשנו להתדמות להם כלל. יודעים אנחנו, כי בעה"כ פשוטים אנו, לנו היום למלאכה, להביא מרף לביתנו, והלילה, בהיותנו כבר יגיעים ועיפים מעבודת היום, בעת אשר אחרים הולכים אחרי הענגנות כשרים, עומסים אנחנו עלינו את עבודת המזרחי, וכשום אופן לא נוכל לדמות אותנו לאלה אשר "הורתם" אומנתם או להעושים את הורתם למין שפורט, לנרש בה את השממין וארך העת. נחוש היטב שלא נוכל למעם ולעלות עד המדרגה הגבוהה של קולטורה מבקרני, עד כדי להבין את האפשרות, להיות ציוני נלהב ודתי, ולראות בקרירות על הריסת היסודות, אשר עליהם הציונות עומדת, הרת והלאומיות גם יחד. לא נוכל לחזור להוך רוחו של הכותב הזה, אשר קפץ ונשבע וחזר ונשבע, כי חרד הוא על דתו וכי מתנגד הוא להשקפת בעלי "העתיד" על אדות ההרות היהדות ודוגמתה, וככ"ו היא מגין על עבודת הקולטוריים ומסבים להם להרחבת הקולטורה — ר"ל כשול היהדות שלהם, ולהמרחי הוא נוהג חונן כל כך צר לעבודתם הדתית ומשיל עליהם, להסתפק בהשפעה על הלשכה הציונית המרכיבה בקלן ועל לשכות המחוזיות, שלא יעברו את עבודתם בשבתות וימים טובים ומוזרז את המזרחיים הזוהרה אחרי הזוהרה, כי לא יהיני חלילה לנסות בהרחבת הרעות הדתיות בין החרדים. אהמחה!

וכותב לנו הציוני "החרד" הנזכר בשאט נפש, כי נראה לו, שמנתם של מנהלי המזרחי היא רק חזק דהה ולא הרחבת רעיון הציונות. אף שהכל יודעים, כי עובדים אנחנו כעד כל המוסדים הציוניים שכם אחד את ההסתדרות הכללית, ומרומם היא את הציונות הקולטורית אף שיודע הוא, שההתנגדות לכל עבודה ציונית היא אחד מיסודי הפרוגרמה שלה. והקולטוריים הם עמדו לשמן גם למנהלנו הגדול הדר"ר הרצל ז"ל על כל מדרך כף רגל, ורק הרחבת ה"קולטורה" מנתם!

עוד כותב הוא לנו, כי מולזים אנחנו בכבוד סופרינו העברים, אשר גם אנחנו נכבדם וכבודם כהור גבורי העט במקומם מונח, ולא יחושו את עצמם כלל נעלבים, אפ אנו מבקרים את דעותיהם אשר לא בסתר אמרו ולא השתמשנו חלילה בשום מבטא העלול לחלל בכבוד הפרטי. "לחשוב" — כותב הוא הלאה — "בי סופרינו, אשר עמדו על יד עריסת הציונות, יבואו כבונה נלויה להניא את העם מרתם ומאלהיו, היא אכזור: כי הלא המה הסיפרים היותר

גדולים, אשר פעלו הרבה — על פי דרכם — בעד הלאומיות". אבל — — — לא לעתים רחוקות יושבות מילדות וגם אמות אכזריות על ספסל הנאשמים בעד רציחות עוללים, אשר ידוהם עזרו לידתם או אשר ילדו כחבלי לידה. — — — אם הפרולה, אשר היציאו בעלי תקופת ההשכלה "ממע" לאומית והפרדה דתית" עשתה שכות נוראות בעם, מה לנו לקיות מהפחגם של הקולטורים — וגם של המעילים שבהם —, הפרדה לאומית והדת — רשות", הלא הכל מודים, שסוד קיום היהדות זה אלפי שנים הוא רק כח הדת, אשר כבר עמדה בנסיגה אלף מונים, אבל הלאומות לבדה עוד כבודה חדש אהנו ואין אנחנו מכירים עוד את כחה והשפעתה על העם. ולדאבוננו רואים אנחנו ככל יום צעירים מחליפים את לאומותם כמו לבוש.

לשבת המזרחי בעד גליציה ובוקיניה בקולומיא.

מהעולם הציוני.

ביום 18-19 אפריל (כ"ז וכ"ח ניסן) היתה בלכוב האספה הכללית השמינית של ההסתדרות הציונים בכל גליציה. מלבד דו"ח של פעולות הועד המרכזי יהנו גם הצירים מן הקלוב היהודי דו"ח מפעולותיהם בפרלמנט. האספה הועץ על מעשי הציונים להבא. ד"ר רפורט יציא על העבודה בא"י, ד"ר רינגל ע"ד העבודה הכלכלית פה, ד"ר יהושע הון על עבודה קולטורית. באספה ישתתפו חברי הועד המרכזי, חברי הועד הכללי, חברי ארכעת ועדי הנלילות, הקלוב היהודי וציר אחד ציר אחד מכל חברה ציונית. באספה היא יוסד גם הבאנק היהודי לתועלת הסוחרים היהודים. באנק יהודי כזה נוסד כבר גם ע"י יהודי מורביא ושלויא.

ציוני אוסטריא דורשים מאת הועד הפעל בקלן שיועידו את הקונגרס התישעי לא בעיר בקצה המערב הרחוקה ממרכזי היהודים הגדולים, כי כאיוו עיר באוסטריא או באינגרן או באשכנז המזרחית הקרובה לרוסיא ולאוסטריא.

פיריטון המז.

על הנסים.

אלו היתה עתה כח כיר הרבנים בזמן הזה להורות הוראת שעה הייתי מציע לפניהם, להטיל בשנה

הזאת עלינו, לומר "על הנסים" בפסח זה כיוצא מן הבלל. כי ארבעה נסים נעשו לנו בשנה הזאת לפני הפסח. ארבעה? יכולנו לחשוב אפילו יותר. אלא שבפסח הבל מצמצם במספר ארבעה? ארבע פרשיות, ארבע קישיות, ארבע כוסות, ארבע בניס. ובי קישיות אין לשאול יותר מארבע? והכיסית, מי זה משניח כמה כוסית שהה בל ר' בער ובל ד' וואלף מבעוד יום? והבנים, עמלנו, בזמן הזה המצאו כמדמני שבעה מיני בנים, יש היום בנים, שאינם שיאלים עוד לא "לכם" ולא "לנו", אלא... "לכל השנים השחורות". ויש שאינם באים כלל לשאול ואינם ממתנינים אף למאת פתח לו", הם פוהחים לעצמם — אה הדלת — ויוצאים... ויש שיאלים קישיות, שאינן מצויות כלל בסדר ההגרה. ויש שאינם מקבלים כלל את התירוץ ושיאלים יותר מארבע קישיות ער "עבדים היינו" עצמו. ובי עשר המכות הן עשר ממש, הרי כבר עשו חכמים את העשר לבמה מאור. הנשנה בעבור זה, ממטבע שמטבעו חכמים? ארבע הוא ארבע! עשר הוא עשר! ובכן ארבעה נסים נעשו לנו לפני הפסח: א) שנפטרנו מן המלחמה הנוראה, שהיתה בטוחה לפי עדות כל פוליטיקנינו בביהמ"ד, מלחמה שלא היתה מצמצמת בין אוסטריא-אינגרן ובין סרביא, אלא לפי הבריתות הישנות והחדשות היו כל הממלכות האדירות מוכרחות להתערב בה ומה היתה מהתורה מלחמת עמים, אשר כמות לא נהיתה מימות עולם. וכלנו היינו נטבעים בדם ואש ותמורה עשן. ב) שהצלה העולם ממלחמה קשה נעשתה דוקא על ידי השואפים לדם ברוסיא. "אנשי רוסיא האמתים", עורכי הפנרומות ומשמירי כל הלאומים ברוסיא, הצילו את העמים משפיכת דמים, בהכריחם את ממשלת רוסיא, לנטוש את סרביא כירי אוסטריא ולהכניע לפני אוסטריא ולעשות כל רצונה ובלבד שלא תפרץ מלחמה, כי ירא יראי, פן הפרוץ הרבולוציא שנית בתוך מהומת המלחמה ילא בכך יום מתרחש גם, "להשקיט את הארץ" ע"פ ש"ש"ם. בכלעם הקיסר יצאו לקלל וברך ברכו. אם אין המאות השחורות רוצות בשפיכת דם — לא היתה. ג) מכת הלחי והבעיטה, שהכה ושבעט בן מלך סרביא החצוף את משרתו, נעשו למקרה היסטורי חשוב יותר מבמה מלחמות. שבהן נשפך דם מאות אלפי נפש. כמה גדולה מכת הלחי הזאת! בה נדחה מרעיש ממלכות מכסא המלוכה, בה אכר כפעם אחת את כל השפעתו, ובני סרביא ראו, כי מה גבורם מיתה רוחנית ונהפכו מיד לשיות המימות והם מבקשים מחילה מאוסטריא ומכמטחים, כי לא יוסיפו לחצוף בפני מי שגדול מהם כחכמה ובמנין. ד) אוסטריא

ג. נבהל ומשומם מפתח מות עומד סרגאיב על פי הקבר הפתוח, שניו מקשקשית זו בזו וקרוב הוא לנפול אין אונים כאשר קפצה עליו מעמק הקבר קומת ענק גבוהה, שעורתיו הפרועות מלאות חול והוא מנערו מעליהן וממלא בו את עיני סרגאיב והוא מלפפו בשתי זרועותיו החזקות כמטילי ברזל ומנענעו בכל בחיו... "גוי חזיר — צועק הוא בקול פרוע ומזור — החדשת את הלבנה? ברנע הזה תחדשנה! הכמר שלך איכאנוב הקדוש מצוה עליך לרקד כשם שאני רוקד עם כל הנפשוה הישראליות כנגד הלבנה! שמעקא השוחט גזר עליך לרקד כנגד הלבנה!" והוא אוחו כחזקה בגו סרגאיב הריעד ורוקד אתו מחול פרוע נגד אור הלבנה.

ההאבקותו של סרגאיב, להמלט כצבי מיד חזק ממנו, לא הועילה לו מאומה, גופו ממלסת ודולגת מעל הקברים בעל כרחו כנשמת החוטא בכף הקלע.

"ישוע, ישוע!" מוציא סרגאיב אנקה מחונקה מפיו, ככלי נשמה.

"ישוע שלך מסקר עליך לחרש את הלבנה!" מזמר המשגע כרקדו, "שמעקא המאכיל מרפות ואיכנקא ראש צלב גזורים עליך לקפוץ כשם שאני רוקד! עתה אשאך מכאן, ממזר חזיר, אל איכנקא ראש צלב ושניכם כיחד תחדשו את הלבנה".

"בהמה!" — קורא וואניושא בהתפעלות — איך הוכל לרבר, כה, פתי, הלא ישב שמעקא השוחט עשר שנים אחרי מותו על גג כיה הכנסת על שחמו עגל כשעת שכרותו ואמר שכשר הוא".

"יהודי אתה, יהודי גמור. דם כלב!" ענה סרגאיב "ואתה חזיר גמור!"

"חבה יהודי בזוי — מהרגו סרגאיב — אף שאני חזיר גמור לא בחר הקדוש איכאנוב רק כי, לרקד כסכין בחזיר... והנה לך כרכת שלום מאתו!" והוא פושט ידו, להעביר את הסכין על צואר וואניושא — — — ברנע הזה עלתה פתאום כף רחבה מתוך הקבר ואחזה בחזקה בעקב רגל סרגאיב ככצבת ברזל.

"ישוע ישוע!" מתפרץ קול פרא מגרון הרוצח וכעמוד שיש נשאר עומד על מקומו, עיניו יצאו מחוריהן ולשונו נמקה בחבו ומירו הדועדת נפל הסכין.

וואניושא, העומד משתאה ומשהומם מכהלה כפולה, עומד כאסור כככלים כצד הקבר הפתוח. פתאום היא מתעורר כמו מהרדמה עמוקה וכקול איום הוא קורא: "מה אתה אומר? אין נשמה ליהודים! ברנע אני רץ, להגיד לכל הנשמות היהודיות, שנצולו מעלילת דם, מעלילת שוא". וכדברו נשא רגליו ורץ כמו סער ישאנו.

"וואניושא — קדבר קול אחד בלחש — את כלי הדם נשקיע פה, הנה קבר פתיח. אחרי בן אוליכך לעיר אחרת ובאשר לא ימצאוך ככל העיר יאמר העם, כי היהודים שחמו את "גוי-השבת" שלהם".

"התדע סרגאיב, כי קרוב אני לחרטה — נשמע קיל שני — זה שתים עשרה שנה, שאני עובר ככל שבת אצל היהודים, הזחי דבר קמן? ובאמת אין האנשים יעים כל כך".

"וואניושא, את רצון הקדוש אנו עושים... וגם "מצלצלים" אנו מקבלים... מעוה. אל התי שומה! בא! אני אקבור את הבלי כפנת הקבר ואתה בל תעשה מאומה, רק העורני לכסותו בעפר, לכל יכירו היהודים".

שני החברים הולכים ונגשים אל הקבר הפתוח. ומתחת עבי העפרת יצאה הלבנה החורה והיא חזרת להשליך קויה האלמים והקרים כרממה על הקבר החדש והם פוגשים בשתי קומות אנשים אצל פי הקבר. וואניושא וסרגאיב זה עתה כאו שמה. וסכין שחוז בעל פפיות אחוז ביד סרגאיב הימנית הנטויה לאחוריו והירח מנריק את להב הסכין כזהר לבן ואינו מגלה את הסוד לוואניושא.

"אהה! מה רועד לכי בקרבי — קיבל וואניושא — השמן יודע, מדוע אני פוחד המיר מפני מתים!".

"מפני מתים תפחד נפשי גם אני — ענה סרגאיב, וידו הימנית מתחילה מהנועעה — אבל לא מפני מתים יהודים; הבל יודעים, שאין נשמות ליהודים".

הזקנה, שאמרו הכל עליה, כי עוד מעט והפול כנדר רחיה והפרד ליסודותיה, כי כל סמני אספות הכחות מתוך זקנה כבר נראו כה, אוסטריו זאה נצחה נצחון כביר, שאין דומה לו, לא רק נגד אייביה הפנימיים והחיצוניים, שבקשו לקרוא עליה מלחמה, למען הפח רוחה והם יקחו ירושה, כי אם גם נגד שלש ממלכות הברית רוסיא, צרפת ואנגליא ועמהן גם טורקיא ואיטליא. אוסטריו הישישה היתה לגבור היום וזר הנצחון בראשה, "אחרי בלוהה היתה לה עדנה", אבן מאסו הבינים היתה לראש פנה. וכל זאת בלי שפך-דם ובלי ציצול חרבוה, רק כשריקה קולמסים. אוסטריו העלוכה בפי כל עומדת בראש הפוליטיקה שר כל העולם כמו בימי קארל החמישי.

וע"פ הבבל הישן, שכל מה שיש ביבשה יש בים נעשו גם ליהודים ביהוד ארבעה נסים: א) שלא הצליחה עלילת הרם, שהכינו המשכים בשנה הזאת בכיהם. ב) שהצלה כבודנו נעשה ביד גרולי צורינו הנוצרים-סוציאליים הווינים, שכל הממשלה ומכונותיה בידיהם הם כמצה ביד האופה. הם אינם רוצים עתה בעלילה רם, לפי שהמצכים נצרכו לה רק להכניה לאומית ולא כבשנת 1899, שנצרכו לה כמרי המשכים לתכלית רתיה (לפי שאכרי כפר שלם בקשו להתגורר). אם אין חסידי לואיג רוצים, לא הצלה עלילת דם ולא יהיו עדים. ג) מכת הלחי והבעיטה, שהשיג החצוף שלנו, שלום אש, מאת מרעיו הסופרים הרוסים, פעלה כזריקה מים קרים על ראשו. עתה אולי לא יעזו עוד לדבר מנכות אל אחיו היהודים: שכחו את לשונכם העברית ובטלו את המילה. איננו עוד סופר התבל, כמו שהתימר עד כה. לך רד אל החום המושב ובהיב על העידה ועל השכת ועל הרבי, אכל בנשמה הרוסית אל הגע! כן קראו לו הסופרים הרוסים. ד) שבעיר הענקית ניו-יורק ההחכרו כל היהודים לקהלה אחת גדולה נהררה ועצומה, ככל דבר הנעשה באמריקה. ולפי שכלל בידנו, כי אמריקה אינה גליציא, שכל דבר הנעשה בה, בלומר בתוך היהודים פה, אינו מהקיים, אלא אדרבא היא עולה ומתפתח כדרכו, יש לקוות שתתיר גדול ונהדר מוכן ליהדות באמריקה, באמריקה זו, אשר אמרנו: שם יהמו אחינו ויאכדו בתוך הקיבה הגדולה אשר ל"הרוד שכי" (אנקעל סעם), המעכל כל עם וכל אידיאל. אבן מאסו הבונים — היתה לראש פנה.

אלה המה ארבעת הנסים, שנעשו לנו לפני הפסח. יכולנו, כאמור, לחשוב יותר. למשל: הרבנים בגליציא אסרו רק שליבוכיך הנעשה בחוץ לארץ ולא יין ולא צמוקים ולא חטים ולא בגדי צמר. אלו עשו

כן לא היה לבני גליציא מה לאכול ומה לשתות ומה ללבוש בפסח, כי כנודע אין הדברים האלה נעשים כלל פה. וכל החטים שכגליציא היו בשנה הזאת חמוצות. אך לקיים מצות אכילה מצה ושהיה ארבע כוסות הרי היינו מוכרחים והיו אחינו שבחוץ לארץ מונים אהנו: מי התיר לכם לאכול כזית חמץ ברילי פסח הראשונים? זכורנו, שהיה בעירי חסיד אחד, שלא היה אוכל מצה בפסח, אף שמורה, משום חשש משהו חמץ ולא היה אוכל חמץ מפסח עד שבועית משום חשש חמץ שעבר עליו הפסח, והיו שאר החסידים מונים אותו: מי התיר לך לאכול כזית חמץ בכיני פסח? ומי התיר לך לאכול ולשתות חמץ שעבר עזיו הפסח אחרי שבועית? ומה היינו עושים אלו היה הצריך מציעשאנוב אוסר לנשים פאה נכרית משום חשש הנאה מעיר הנדחה, כי כנודע מביאים אה השערות מאזיא המזרחית ואולי ישנם שם עשרת השבטים ואפשר שיש שם עיר נדחה מעבר לנהר סכמטיון, כמו שישנן כמה ערים כאלה בעוה"ר בגליציא, שנהפשו כציזונה. והרי יש רגלים לדבר, כי כבר באו שטועה, שהציונות התפשטה בכל מושבות היהודים באזיא המזרחית ובאוסטרליא ונדחי ישראל אשר בערב הדרומית הסמוכה לערן התחילו מתקבצים לא"י; הרי ראייה כרוה, שעשרת השבטים נהפשו באותו מעשה ר"ל. ואיזה היתר יש לנשים לקנות פאה נכרית? הרי נסים ונסים.

וגם גדול נעשה לאחינו ברוסיא. הממשלה אסרה את הפגרומות בפסח זה מקל וחמר: ומה בהמות, שאין חקי הכנסיה מצוים להחיותן, יש לחכול עליהן ולהצילן מן השחיטה האכזרית בפנילנד, יהודים שהחוק מצוה להחיותם, אינו דין שיש להצילם משחיטה המאות השחורות! העולם מתקדם. חנניה מישאל ועזריה למדו ק"ו מצפרדעים להמית עצמם ורוסיא למדה ק"ו מכהמית להחיותם. אבל אליה וקוץ בה: מי יודע אם המאות השחורות זקוקות לשמוע פקודת הממשלה! וק"ו הוא: ומה בענין הצלה הסרכים לא שמעו בקול הממשלה, שחפצה במלחמה והם מנעוה, בשוד יהודים, שיש למאות השחורות שבר בטיח כמנון, אינו דין שלא ישמעו! אבל מי שעשה נסים ראכותינו וכו'.

המחמט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. אף שקשה עלי למפל כדבר בית הספר העברי, העומד זה חדשים מספר בעירנו, מבלי

והמשגע אוחז בגוף הנכרי כמו בראש קנה ומשלשו על כתפיו ועף אתו כרוח סערה בין המצבות האלמות לאור הלבנה הבהה.

ד.
בלב הומה יושב אוכל ישראל איכאנוב אצל צלמיו. זמן רב עבר מאז הולך סרגאוב את "גוי-השבת" אל השחיטה ועוד לא שב. גם משרתו הראשי, אשר בא אהו בסוד, להעליל על היהודים עלילת-דם לכבוד פסח, דיאג מעט.

"מובטחני, כי וואניושא כבר מצא מקומו בין המתים" — נסה לדבר על לב אדוניו — רק סרגאוב פקח הוא ועושה מעשיו בהשכל ולא ישוב בדרך אשר הלך בה. הוא סובב בדרך היער וישוב עוד מעט".

"אצל אלקים הכל אפשר", ענה האב הקדוש כלחש והוא ננש אל החלון, לפרוש את הוילון ככל רחבו, כמו להסדר מפני הלבנה, השולחת הביתה קרניה הלבנות. ובאמת למה אוד לעושים כמחשך מעשיהם! האור לא נברא לאוכלי אדם ולחיתו יעד. עוד עבר חצי שעה. האב הקדוש אבד מנוחתו ומשרתו יושב ממולו ועמל לנחם את אדוניו ולרפא מבאוב לבו על נקלה, בי כל אשר זממו לעשות הולך בשודה ויגמר בשלום וחיש סהר יול זרם זהב ובסף יאבנים יקרות אל אוצר הכנסיה, הבנסות מן הפגרומות בגלל מיתה וואניושא "גוי-השבת".

פתאום — — — אהה! מר—מר—מר! החלון הגדול אצל שלחן הכתיבה נפץ לרסיסים ברעש עצום, כמו רעדה האדמה, ואיש בעל רגלים ארובות ופרסות ברזל בעקבות מנעליו עף דרך חלל החלון ישר אל פניהם כרמון ברזל מפי כלי-הותח, ושני החטמים הקדושים היו הראשונים להננף מן הבומבה החיה. ופיות שני החטמים נפתחו כחכיות נשברות והתחילו זבים דם שחור, דם רב מאד, מספיק לעשרים עלילות-דם ולשני פגרומות.

"ממזרים, ממזרים, בלבים חזירים!" קורא קול פרא מאחורי החלון, "היהודים — אומרים אתם — אין להם נשמות! זרקו הלאה צלמיכם וביאו לחדש אתנו את הלבנה! אני וכל הנשמות היהודיות ושמעקרא הטרפון גוזרים עליכם לרקד, בשם שאני רוקר בנגד הלבנה!".

ואור הירח וזהר צבאות השמים מרמזים כלחש דרך החלון השבור: "דם אהבת ודם ירדףך! הרגם שמואל מילד — ניוורק.

העיר עלי חמת המלמדים המקנאים, אבל כתיב אנ חובה היא בעיני להודיע פעולתו כקהל רב, בכרי שישמעו גם אלה, אשר עידם רחוקים מהמטרה הזאת, ויכואו האכזה, אשר שאלה החנוך מנקרת כמוחם, ויאמרו גם הם: אכן, הנריל הכית הזה לעשות פרי באופן מפליא. אם אמנם כי כית-הספר העברי כעירנו צעיר הוא לימים, בכ"ז גדלו פעולותיו כל כך עד שבאמת הראינה עינינו עתה, את אשר לא פללנו ולא קוינו מראש. לא יאימן כי יוספר, שתלמידו ביה"ס הזה — רובם נערים כבני שש — שלא ידעו בבואם אפילו לקרא עברית כראוי ועל אחת כמה וכמה להבין, רכשו להם בזמן קצר כזה לא רק ידיעות הגונות בקריאה ובכתיבה, ב"א גם ספורי רוב ס' כראשית וכמה וכמה דינים, הנחוצים לראשית חנוך הנערים, שגורים על פיהם בשפת קדשנו כמבטא נכון. גם בלמודים הכלליים, שהם מקשיבים מפי מורים מובחנים, אומנים מצוינים, גדלו ועלו על יתר בני גילם מכתב-הספר הכלליים. גדולים מעשי החנוך! הכל מסודר ומתוקן בטוב מעט וכלו אומר כבוד והדר. ובכל זאת עזי להגיד גם למיסדי המוסד היה את האמת בפניהם, כי העיקר חסר מכית הספר, אין לו מנהל ומשגיח עברי, שנוכל להשליך עליו יהבנו ולמסור כידו את כל חנוך הדה של בנינו. הנהו כנפינה כלי רכ החוכל, ודאנה תכוא בלבנו, אם חנוך עכרי בלי מנהל ומורה-דרך יתן לנו יהודים אנשי חיל, אשר יאמרו בכל לבם: זאת התורה לא ההא מוחלפת! ואני כראיתי את התועלת הרבה של כיה"ס הזה וכל ישעי וכל חפצי לחנך את בנינו על ברכי היהדות הנאמנה, צריך להעיר את העומדים כראשו, כי מטרת כית-הספר הזה הלא היא להיות בית, אשר משם תצא הירה ונס חכמה ברוח היהדות המהורה, לכן עכינו לדאוג, שחבם מובהק יהודי, שיארתו קדמה לחכמה, יעמוד בראשו וישפיע על הילדים משחר מל ילדותם אהבת היהדות חוקה, אשר לא הפוג בכל חליפות החיים. וכיה"ס הזה יהי לנס, כי החכמה על יסוד יהדות נאמנה אינה צוררת את ההורה. לכן אם באמת ובלב שלם הנכם רוצים להשיב את מצב החנוך העברי, הנו את ביה"ס למופת הזה תחת השגחת אנשים המלאים באמת רוח דת, שיאימו כם ההורים, אז יגדל ויפרח כבודו ויהיה למופת לכל ישראל.

קראקא. בגלל שלוח יהודים רבים מחיל המנואים לבוסניא לפני ההג היה חובה קרושה מוטלת על הקהלות באוסטריו ובאונגרי, לשלוח ליהודים האלה הנפרדים מבני ביהם ומעמם, לעמוד בשרה בארץ רחוקה, שאין בה קהלות גדולות כמו פה, מצוה-וכסף, למען לא יצטרכו לאכול חמץ באונם. את החובה הזאת מלאו הקהלות הגדולות בחשאי ביחד עם קהלת סאראיעווא, שעוררה למעשה הזה. אך ועד "היהודים הבלתי הלויים" בקראקא, העושה הכל לשם התימרות ורקלמה לתכנית כחירות, צלצל בכל הפעמונים במודעות גדולות, שהדביק בעיר, לרחם על יהודי בוסניא למע"ש שלא יאכדו חמץ, כאלו שכחו הכל את הדבר זולא הזכירו המה. — אבל ראשי קהלחנו זכרו עוד דבר אחד חשוב מאד לסוחרים יהודים בעירנו. משנה נשיא הקהלה מר אברהם מרגלית השתדל אצל ראש האזרחים, להתיר ליהודים ביום א' שלפני הפסח להחזיק חניותיהם פתוחות כל היום. ראש האזרחים ד"ר לעא נעתר לו וראוי הוא כעבוד זה לתהלה.

מכתב מטורקיא.

קושטא. עוד מידי חובה פורמלית אחרונה היה לצאת בענין הרבנות הראשית פה. לפי התקנות צריך הרב הראשי להיציב לפני השלטן אחרי קבלו את הסכמתו לבחירתו. ביום ו' שעבר היה הדבר הזה. מרבבות אחרות מחצר השלטן באו לפני בית הרב, להעבירו אל ארמון המושל. הרב וחכמים מהועד הרוחני (ביד"צ) ומהועד הנשמי (ראשי הקהלה) עברו שמה. ראש הרבנים כרך את השלטן והביע לו תודתו

על אשור בחירתו, הכמיה לו אמנת העם היהודי למלכם ולחקי הארץ החדשים וכי יעשה הרב כל אשר ביבלתו, לחוק הרגשות האלה ביהודים. השלטון ענה, כי הוא שמח מאד, שראש הרבנים מדבר יפה כל כך בשפה הטורקית והוא מלא רוח חבמה. את אמנת היהודים לו הוא יודע והוא מברכהו באריות ימים על כסא הרבנות. — ביום ב' שבוע שעבר התייצב הרב לפני הוויזר הגדול והכמיה לו, כי ינהל את עדתו בשלום ובמישור וכו'. ראש הממשלה ענה, כי העם היהודי לכד לו בכל הארצות את המקום הראשון בכשרונו הגדול ובהכוננתו יבכה סבלו, אבל רק בארץ טורקיא אפשר לחכמהם וכשרונם להתפתח בלי מעצור. העם היהודי הנאמן היה תמיד ללאום הטורקי חמר מועיל ויש לקוות, כי גם להבא יביאו טובה הרבה לממלכה. — ממחרת בקר הרב את יתר המניסטרס ואת נשיא הפרלמנט.

מארץ הויזן, מקום המרידה הערבית, באו שמועות, כי היהודים שם בצרה גדולה. ראש הרבנים שלח מכתב הלונה אל המניסטר לעניני הפנים, כי הרפה היא שבזמן הצדק והיושר, שכא בארץ, ילחצו את היהודים באחת ממדינות טורקיא והוא רורש, שהשגיח הממשלה, שלא יקרה עוד כה.

הפרלמנט דרש להאריך זמן הססיון עוד עד סוף יוני. הממשלה עשתה בקשתו. עד כה לא גמר הפרלמנט אף חוק אחת, עליו לעסוק בחוק העודות המסע, עבודת הצבא, הנכבדים גם לנו היהודים.

בידוע עמדה המפלגה „אחדות והתקדמות“, שהביאה את החרות בארץ, עד כה בצד הממשלה, לעזרה ולחוקה. עתה כפי הנראה, כאשר גמרה פעולתה בפתיחת הפרלמנט, בא זמנה להפטר מן העולם. לכן קמה תנועה, לחבר את המפלגה הזאת, הרוצה באחדות הממלכה בשלמותה תחת ממשלה כרכוזה, עם כפלת סכחרון באי, הרוצה כמתן אוטונומיה למדינות, למנוע ריב. יעקב פדחיה.

מהרוב ומרחוק.

שוונת. כברלין נתעורר תמהון כמשפט בין שני רופאים, שהאחד תבע עלבוינו מהשני על אמרו, כי ישנם רופאים המשלמים שכר לסרסורים, שיביאו להם חולים מחוץ לארץ. בשעת המשפט נודע, כי אמנם ישנם רופאים כאלה וביניהם גדולי הפרופסורים כמו לייזן, עוואלד. השערוריה גדולה. — כספרד הדרומית שולט רעב כבד בעבור שטח המים. אכרים אוכלים עשב ושרשים. — באיטליא נבחר בפעם הראשונה כהן פתולי כפרלמנט. ההגמון שלח לו התראה, כי הכנסיה תטיל עליו נדוי אם לא יתפטר (כי האפיפיור החרים, כנודע, את כל ממלכת איטליא, שגזלה את מדינת הבנסיה). הבהן ענה, כי מעולם לא הרגיש עצמו כה קרוב אל המשיח ואל הכנסיה כמו עתה בצאתו מקהל הכהנים. הבהן הזה הוא מיסד מפלגת רנוצריס-סוציאליס באיטליא — כד חברות הנשים באונגריה שלחו טלגרמה אל הקיסר, בכבישה למנוע את המלחמה ולמסור את הסכסוך הפרטי אל כיד השלום כדאנו. — את בית בעלת האחוזה מריא לעבוסקא כנורדיני כנליציא התנגבו שודדים רוסים וכזו כסף ושוה כסף פל"ה ארץ כתר ונסו כער החלון. — בתי הדין בבירס ובקרוואציא מוספים לקחת כשכי את המשכים הכנאים ואת הכרוואטים הקנאים, הנאשמים ככשירות קשר על ממלכת אוסטריא עם קנאי סרכיא. — כיום 6 באפריל יתחיל בלביב המשפט השני של הסטודנט הרוטני סוטשינסקי, שהרג את נציב גליציא הנראה פוטוצקי. את המשפט הראשון, שנדון בו למיתה, כמל ביה"ד הגדול, בקשתו להעביר משפטו לויזן נדחתה.

*

יהודי מושל בניו-יורק, ככר ראינו כמה פעמים יהודי על כסא ראש האזרחים כלנדון, עתה יושב יהודי על כסא ראש האזרחים כרווא. ולפי השמועות מאמריקה יבחרו עתה יהודי לראש האזרחים בניו-יורק. שתי המפלגות הגדולות הרפובליקנים והדמוקרטים העמידו

יהודים לקנדידטים למשרה הזאת. קנדידטם של הרפובליקנים הוא השלחני אדלף לעוויזאקן וזה של הדמוקרטים הוא הנריב הידוע נתן שטראוס. אחיו של המניסטר שטרוס. הוא הציב לו למטרה, לרספים חלב נקי, בלי בצילים לילדים בכל הערים הגדולות חנם כתכלית זאת סכב בשנה לשעברה כאירפה והקים כהוצאות בכל עיר גדולה מכונות למחר את החלב הנתן לילדים להמעיט מיתת הילדים, שאינם יונקים שדי אמס.

רעבים. ליידישע קארעספאנדענט" בותבים מארסה, כי בכמה ערים ככסארביא יגועו מאות יהודים ברעב ממש. הנהגות הערים נלאו לתת עזרה למאות חצי ערומים הסובבים בחוצות ומכששים פת לחם. (פבת הרעב היא כפי הנראה השטף הרב, שדיה עתה כמרניה היא והחריב כמה מקומות וסחה הכל מעל הארמה. המע).

מות בארון יהודי. ככורססט מת הארון זיגמונד סורנפלד, ראש הכרוז כנורססט. ראש באנק הקרדיט וחכר בית האדונים. הוא היה יליד ביהם, כן יהודי נאמן והוא פעל הרבה מאד להתפתחות הכלכלה באונגריה יותר מכל האצילים המדיארים. לממשלת אונגריה היה המנוח משען ויעוץ מומחה בכל מקצועות הכלכלה. כל שרי הממשלה ומסודות עיר הממלכה השתתפו באכל. כן נ"ז שנה היה.

מי זה? הרב אב"ד כסמבור מבקש ממנו לפרסם, כי שם מת יהודי עני, שסכב בערים, למכור ספרים כמנים וצצית. לפני מותו אמר, כי ישמו משה יוסף פלאסמער והוא מטרקא ויש לו ארבעה כנים ושמש דוד, שמעון, ישראל ויורל. הרב שאל את ביה"צ כפראקא וענה, כי פה לא נודע האיש וגם בניו אינם פה. עתה אין יודעים למי להחזיר הפצי הנפטר. אולי ישמעו בניו, יפנו אל הרב כסמבור כרה"ג ר' אהרן לעוויזן.

הרגת פרנקפורטר כוויזן. כברלין נגמר דין הרוצח הנקל, שדרג כוויזן את עושה השעונות היהודי יוליוס פרנקפורטר. ביריה וכזו הוננו. הוא נרמני כן כ"ג שנה, שובב שונא עבודה, שחשק כנערה וכרצותו לארסה לו הלך לויזן לרצוח ולבוו. למען יביא לה מתנות. דינו נחרץ למיתה.

ציה ארץ כתר לצדקה. כמעראן מת הנביר היהודי אלכרט לנדא כוויזן והניח שלשים מיכיון כתר לייורשיו וציה ארץ כתר לצדקה. סהם שלשים ארץ לעניי היהודים כוויזן ועשרת אלפים לפהלת בארן אצל וויזן. הנפטר היה יליד רוסיא, שהצליח באוסטריא, אבל לא כבץ הון רב. שלשים המיליון ירש מאחיו, שמת לפני שנים אחדות באיטליא.

מקח טעות. יהודים בעלי בית חרשת ניר כוויילנא הגישו ככשה אל הממשלה הרוסית, לעשות את הכפר נובי-וויילאיסק, אשר שם בית החרשת, לעיר, למען יוכלו לגור שם (כנודע אסור ליהודי הערים כרוסיא כגור ככפרים אף לרפואה). הנציב ענה, כי אין עיר בלי כמה (צקווא) ושם אין כמה. היהודים התחיבו לתת חמשת אלפי רובל לכנות כמה אם יהיה הכפר לעיר. ככשתם נעשתה עתה והכפר היה לעיר. ככאשר נתבעו היהודים לתת את הכסף הסתככו בתכנית העיר החדשה וראו, כי הקרע, אשר שם ביתם אינו נכלל כגכול העיר וכל עמדם לריק. מזה יצמח משפט ארוך.

עלילות. זה כמה סובלים היהודים כמרנית וולין כרוסיא עניינים קשים כמכר אחד, אליור שמו, צריכ גדול בעיני הרוסים האמתים, המעליל על היהודים ככל עת עלילות איומות ומסית את העם להגסם באויבי אלפים וצוררי הסיסר". בעיר פוטשאייב שם ישנו כמר ושמו ווימאלי, גם כן „צדיק" מפורסם ולמען מצוא חן בעיני אלפים ואדם הוא מסית כעתונו את העם ביהודים לרצחם, לגרשם, להחרים רכושם ולאכד זכרם. כתכלית זאת אין כד רשעה קשה כענינו. הוא שולח אנשיו הנאמנים, לבוא אל בית יהודי עם כמכות וכאשר יודיע היהודי את הדבר כבית השוטרים, מיד יוציא הכמר קול, כי היהודי הזמין כמכות, לפוצץ את בית אלפים ובתי הנוצרים. את הישליחים נושאי הכמכות מוציאה הפוליציא מיד לחפשי והיהודים הם מורדים. זה עתה הציתו עבדי הכמר את בית הרוסים האמתים" ככאש שני לילות זה אחר זה ודעתו של הכמר עשה יעש גדול: היהודים כבעירים תבערה וחתת העם הולך וזועף על היהודים. ואנשי המאות

השחורות שכחו טלגרמה ארוכה לפטרבורג על שם הצאר עצמו, לרהם עליהם ולהציעם מדי היהודים המורדים, שששרו קשר על השלטון ועל הכנסיה הנצרית. יהודי העיר הם בצרה גדולה ופנו כתחנונים אל הציר היהודי כדומה ניסולוביטש לעזרם. הציר הנאמן עשה כל מה שביבלתו, התאונן אצל המניסטרס. סגן המניסטרס קורלוב הוכיח את הסינוד הקדוש, כסובל מעשים כאלה כתוך הכמרים. מעשים הסותרים חפי הארץ ומפירים כוסר הכנסיה. הסינוד החליט — כיעץ את הכמרים ההם עצמם כפוטשאייב, להשגיח על מערכת העתון ולשלוח נערה למנהל בית חנוך הכמרים. היועיל זה?

חברה ליהודים טוריה ולידיעת עמנו. כפטרבורג

נוסדה כחרף הזה חכרת חכמים יהודים, לאסוף חמר ליידיעת דברי ימי היהודים ותרבותם ופרמי חיייהם כרוסיא וכפולין מראשית באם לארצות האלה עד היום; להוציא מאספים ולפרסם כתבים ישנים, שיש להם ערך היסטורי; גם יוציא מאסף כבוע ככל רבע שנה מוקדש כחקירות מדעיות כסורות היהודים בארצות האלה וגם חמר כלתי מעובד, זכרונות, סכתבים וכדומה; גם תוציא ספרים מדעיים כבחכמת ישראל; תערוך הרצאות ושעורים ככל מסצעות חכמת היהדות; תיסד ארכיב עברי מרכזי ומזויאום יהודי. ועד הח' פונה כככשה לכל הסביבים ערכה של חסידת תולדותינו, לאסוף ככד מקומות מושכותיהם את החמר הראוי ולשלחו אל הועד, לכבץ ככל עיר פנססי הקהלות והחברות כתרם ילכו לאבוד ולשלחם אל הועד להעתיקם. גם לאסוף כתבים עתיקים, שיש להם ערך היסטורי, הגנוזים כבתי יחידים כגנוזי הערים ובתי התפסה הנצרים, להעתיקה ברשות בעליהם, לכבץ הגדות וספורי נפלאות, שנתפשמו ככרב ההמון ושיש להם גרעון דיסטורי, מעמי מנהגים מסויימים, צומות וחגיגות, זכרונות אנשים זקנים, נוסחות מצכות עתיקות עם מספר השנים. גם לאסוף כער המזואום ככי בית עתיקים, תשמושי כדושה, מסבעות וכדומה. הכל יתפרסם בשם אומרו ומכיאו, ההוצאות תושכנה לבעליהן. הועד יסד חברה, לתמוך כמפעל החשוב הזה. על החבר לשלם חמשה רובל לשנה ויסבל כל ספרי החברה חנם. האדרסה אל הועד: Komitee Jew. Istoriko-Ethnographitscheskago obscht. Zachariewkaja 25 St Petersburg.

הציר הדרומי התייר האנגלי שפלטמן ועמו רופא וחוקר האדמה וחוקר האויר וחוקר בעלי חיים ואחרים, כקרו כפעם הראשונה את הציר הדרומי כחדש ינר ש"ז ועתה באו מהם הידיעות הראשונות. אחרי עכרם כראשית החרף (שהוא הפיץ כחצי הכדור הדרומי) את הים הקרח הדרומי הגיעו כסוף אקטובר אל הארץ כגדולה, המתפשטה מעבר לים הקרח סביב הציר ועברו סכ"ו יום כשלג עמוס המכסה את הארץ אף כקיץ כיום הארוך, שאין בו לילה כל ימי הקיץ, 1780 מיל אנגליות וכבלו סור ורעב וחלי. הארץ נבונה מעל פני הים תשעת אלפים ער עשרת אלפים וחמשים אמה. הציר עצמו כבור עשרת אלפי אמה. הם מצאו את הרר הוולקני ערעבוס, שרחבו חצי המיל ומעלה סימור והכל. גם מצאו שמונה שרשרות הרים בארץ היא ואת חוף הים המערבי. אוצר של פחם מצאו כאדמה. ער כה חישבו, כי כמסום הציר אין רוח נושבת והם מצאו, שאין הדבר כן. התגליות הזואולוגיות והגיאולוגיות חשובות מאד.

ארץ יט"א. ביום ב' לחדש אפריל (אשרינו שלא כיום א' אפריל) יפרסם הועד המרכזי של יט"א הודעה על ארות ארע חדשה, שמצאו תירים כשבייל היהודים. היא ארע צירענאיא (פירנה הכדמונה), אשר כמערב למצרים על שפת הים כין טריפוליס וכין מצרים. הארע נחשבת כמלכות מורסיא ואין מעצור להושיב שם יהודים ככל אשר תוכל הארע שאת. לפי עדות מומחים אין הארע מוכשרת רכ למכנה ולא לעבודת האדמה.

כעד ארץ ישראל. חבת א"י חודרה עתה לכל שדרות עמנו כרוסיא. כערים רבות נוסדו אנודות, לקנות פרקע בא"י. מספר תוסעים לא"י רולך ומתרכה וכיניהם גם בעלי הון כמו הסוחר הגדול ניידיטש ממסוקוא והשלחני ווישניאק מוויטכסק. גם כיאלים עבר לא"י. — יעד פלשתינה בארסה שלח מכתב חוזר, להעיר על ערך השעה כשכיד עבודת הישוב באי ולעורר לעבוד ככל מאמצי כח כמפעל הגדול הזה.

הניחה את המפתחות של המזנון שלה. ואותו עני עומד על נכה בפניו הכבינים ומפריע אותה ממלאכתה. היא סובבת בנך החרדים ומחפשה אחרי המפתחות פה ושם, ורגליה הובילוה אל חדר המיוחד של בעלה, והנה המפתח תחוב בתוך המנעול! האין זה רמוז מלמעלה? לא חשבה הרבה, ובלי שהיות פתחה את הארנו והושיטה את שש המצות השמורות של בעלה לאותו עני, אשר נעלם ברנע כמו בלעה אותו הארץ. אחר אותו מעשה התחיל לכה נוקפה. היתכן לעשות ככה? האם עשתה כהונן? אמת שתיכף ומיד מצאה את מפתחותיה והניחה שש מצות שמורות אחרות במקום הראשונות. אך היא, בעלה הקדוש, מה יאמר? הוא בודאי ירגיש את התמורה ואנה היא באה? נדב ואביהו הביאו אש זרה אל ההיכל ומתו, וסופה מה יהיה?

הוא חזרה אל המטבח, לעשות מלאכתה ולא יכלה. קערה אחת נפלה מידיה הרועדות ארצה ונשברה. היא חפצה לשפוך מי רחצה אל העביט ושפכה שמה את המרק. והעת אינה עומדת. עוד מעט והנה הוא בא מן המרחץ. רבש"ע! מה תענה ומה תאמר? איך תהיך להביט בפניו? והנה היא שומעת אותו הולך, היא מבירה את מצעדי רגליו מרחוק. עוד מעט ויודיע אותה את פסק דינה. וזה בודאי יהיה קשה מנשוא, בי אמנם חמא גדול חמאה וענשה מרובה.

בעורה מהרהרה בא הנכאי אל המטבח וקרא את הרבנית. זו כמעט שלא התעלפה. זעה קרה כסתה את כל גופה הרועד מקור, מדי פניה מסתמקים מחוס ורקותיה כפטיש הולמות.

אך לתמהונה דרש כשכיל הרבירק תה ומשהו למעוף! כדרכו בקדש המיד בשגבו מביה המרחץ. הרבנית הצדקנית התחזקה ובלב סוער הביאה בעצמה את הדרוש לפני בעלה. ההליכה לחדרו היתה דומה לה כהולך לנדרום. ובלכה חשכה לנפול לפני רגליו ולהתחנן לו, למחול לה על חטאה. הן כלנו בשר ודם וחוטאים לפני המקום, והוא ברחמיו מעביר חמא ושע.

היא באה אל חדרו בעינים מושפלות ארצה ומוכנה ומזומנה לשמוע קול רעם תוכחות ונאצות. אך הפלא ופלא! האם נשתנו סדרי בראשית? היה ההפך מאשר דמתה: קולו מלא אהבה ורך, וכאשר העינה להביט בפניו, אינו זהר של חרונה, אינו ברק של שמחה נתו מהפנים הנלהבים הללו! דומה כאלו שהי נשמות יתרות נוספו בו עכשו: זו של שבת וזו של החג. הכפה הלבנה, אשר כצמיד פתיל על ראשו יושבת וקנו היורד על פי מדותיו הבליו עוד את חכלילות לחייו המלאות, והיה בעיני הרבנית אז כדמות פני משה במרם שם המסוה על פניו.

ברנע הראשון עלה כמחשבתה להתודות על כל הנעשה ולבקש תשובה על חטאתה: סגוף הגוף, צום, נדידת שינה בלילה וכדומה. אך לא העיזה להפריע את מנוחתו, אשר שרתה בו ובסביבו.

בלב מלא נחם התחמקה החוצה ודעתה עדיין לא נתקררה. מי יודע? האין זאת מנוחה לפני הסער? האם לא יחשוך תוכחתו לעת אחרת? ומה יהיה גור דינה? הספק הציק לה יותר מכל ודאות חומר הדין. הן היא חמאה, והיא מתחייבת בנפש. עליה לשאת ולסבול. עליה לקבל את התוצאות באהבה. אבל מה? עבר יום ואתה לילה ועת ההסבה הגיעה. הרבי ישב במלך בראש כל המסובין, וערך את הסדר כדרכו בקודש בכל שנה ושנה. קולו היה נעים, בטוח ומלא ענות נבורה. אפילו צל של אי-מנוחה לא העיב את פניו. איתו לילה היה כמעין המתנבך ודרש חרשות ונצורות ונלה רזין דאורייתא.

והרבנית העינה יושבת בחדרה מצטערת ומלאה יסורים וסוסר כליות, וכאשר שלח לה פרוסת המוציא זלנו עיניה דמעות ולא יכלה למעום כלל. הוי כמה גדולים פחי נפשה ויסוריה! ואיך הוא מתקנאה במסובין שם בחדר המואר המלא ששון ושמחה. הם אוכלים ושותים ונהנים ככיסול מזון השכינה. אבל מה זה כי נסקול בעלה צוהל כל כך? איך יכל הוא לשבת במנוחה לכרך ולכצוע על מצות מוחלפות, אשר ידיו לא

לא רעד ממית, ולא שרפת להקה.
לא הצורך שורך ולא ברנל רצת.
אך אוילו לה אדם, נר אלהים בו ככה.
בנפשו אין אמון, מנשמתו גם לית.
אנחנו איש לא נירא. עמוד אש לא ימיש.
לנחותנו אל לא יתדר כל הימים.
וקמו למען מים קבץ צור תקמיש.
כן אהבתו לא יסיר מנו לעולמים.
כל עוד בקרבה נשמה ואור עליך כשה.
קחם עני תאכל - יהי לחם אפירים;
בום פרעקה מיד אך ככום ישועות תשא.
וזכר כל התלאות יהי לך שיר השירים.
שמור, בני, את הדבר, למעו אותך קח.
כשירת ה' לוייה באונק תצלצל אמרת.
לך שבב; ליל שמורים הוא. בקר, עינך פקח.
קרא: מודה אני, אלהי שיהודת כי נשמחי.
ווינא. ר"ד אהרן סאמינסא.

מלחמת מצוה.

מספורי החסידים.

אותו היום ערב פסח היה, שחל בערב שבת, והוא, הקצאי ז"ל, קם בהשכמה, כדרכו בקדש, והיה מתחיל במצוה אפית מצה של מצוה. מי שלא ראה פניו המאירים באותה שעה לא ראה פנים נהדרים מימיו. כביכול השבינה שרתה עליו. הוא הכין את עצמו כאז הבקר, לקבל את שמחת החג בכל פרטיו ודקדוקיו. נכר היה איך הוא שש לקבל את פני הארח היקר הזה. שמחתו לקיים את המצוה היתה מבצבצת ועולה בכל רמ"ח אבריו ושם"ה נדיו. הנעותיו היו זריות באלו של בן שמונה עשרה, ועיניו היו סוקרות בזוהרות יתירה על אותן הידים העסקניות של יחדי סגולה, אשר זכו לגלגל את המצה השמורה אתו יחדו. כמפקד צבא היה פוסע הנה והנה ופתאים הוא עומד בראש השלחן על מקומו הפנוי, לוקח המענילה החדשה, אשר הכינו בשכילו, מעביר את חלקה ידו עליו, והיכף החישו אליו חתיכת העיסה, והוא ממחר, בנחתום זקן ורניק, לגלגל אותה ושפתיו נעות מדי קול קריאת החלל של העובדים מסביב בוקע ועולה וממלא חלל כל החדר.

אמרו עליו, כי לא רק את החלל נמר באותה שעה, אלא כל המסכת פסחים וכל הלכות פסח העביר בזכרונו, וזאת בעת קצרה המספיקה לגלגל שש המצות. אשר נלגל בעצם ידו הקדושה בכל שנה. מרנלא כפומיה: רבא מחריר רישא בכל ערב שבת. רבא היה צדיק גמור במדרגה עליונה ויכול היה לכבד ימים קדושים חמשים פעם בשנה ביגיע כפיו ממש, ואנכי עפר החת רגליו, עלי לבכד את קוני לכה"פ פעם אחת בשנה בעמל ידי ממש.

מי שוכה למעום פרוסת מצה שמורה מאלו השש אשריהו ואשרי חלקו. הללו כאשר נאפו לא פסקה שמירתו המעולה מהן כלל. לעיניו לקח הנכאי אותן לתוך מפה לבנה והוא הלך אתו לתוך חדרו המיוחד, פתח את ארנו והניח אותן שם, אחר כך סגר את הארנו ואת המפתח לקח אליו.

באותו היום טרוד היה מאד ושכח את המפתח בתוך המנעול ופרצה קראת... חם ושלום! לא לנגב, אך גופא דעובדא הכי הוה. אחרי הצהרים הלך הוא ז"ל לבית המרחץ והרבנית היתה עסוקה במטבח, להבין צרכי אכל לחג, ועני מן הנסתרים נכנס פתאים וככה והתנצל לפניו, כי אין לו משהו מצה לקבל את החג הממשמש ובא. הצדקנית, זכותה הנן עלינו, מבקשת לתת לו הפוחי אדמה, משרת צמוקים, שומן של אזו וכדומה והוא באחה: לא! רק שש מצות שמורות נחוצות לו ללילות שמורים ולא יותר. הרבנית טובת הלב בקשה למלאות את בקשהו, אך שכחה איפה

פחד פגרומות. גם בשנה הזאת שחיים יהודי-רוסיא בפחד פגרומות לפני הפסח, כי עתוני המאות השחורות מעלילים עלילות ומסיתים את ההמון כיהודים, כמנהגם בכל שנה. אבל גם המטשלה יראה, כי שדחה הזהרות לכל הנציבים, להשניח שישמרו השוטרים את השלום והמנוחה בחג.

אסור השחיטה בפנילנד. כפטרבורג נוסד ועד יהודי של מומחים, לעורך מכתב זכרון אל המגיסטרוים ואל ממשלת פינלד, להסכיר להם את אולת דאסור הזה על יסוד המדע. כפי הנראה מדעים האוילים האלה כפטרבורג, כי באמת רק מתוך חמלה על הכהמות יצא האסור ואם רק יובחו, בי אין צער בעלי חיים בשחיטה, סיד יבטלו את הגזרה.

בזת מצרים. וואלף: אינו זכות היתה לישראל לנצל את מצרים? בער: כבר קראו המצרים את ישראל לדין על זה והיהודים ענו, כי זה היה שכר עבודה. וואלף: אני הייתי טוען כנגדם: גולנים החזירו לנו אתם מה שהוצאנו בעבורכם על הוצאות הפסח בכל שנה ממצרים ועד הנה!
ורחץ. משרת אחר ערך הסדר על שלחן בעה"ב. בהגיעו בסדר ההגדה ל"ורחץ" נטל ידיו וברך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם אשר קדשנו בקדושתו וציונו", יותר לא אמר. "אינו ברכה היא זו?" שאל בעה"ב בתמהון. הלא בהגדה כתוב בפירוש, ענה, "ואינו מברך על נטילת ידים". מ. ק.

משרה הספרות והמדעים.

והגדת לבנה.

ליל שמורים, פסח, בית מלא אורה.
אף משהו חמץ אין, וסף יגון לקבוח.
אין כל העולם כפי באות אחת בתורה
וכל הפצים לא ישון ביקר מנהג אבות.

הא לחמא - קורא איש יהודי - בכל אבותיו,
ולבן מקשיב כה יגיד, וספר ויקאר:
על כל יהיה איש. על קחם עני, על פתותיו,
אך רצוצים תייו, אם אלהים פניו לא יאר.

מרורים שבענו נהי פורים, נדחים,
ולא תמיד בטח ישראל בך שכן;
בכל זאת על פני תכל אנחנו האוהדים,
דור הולך ודור בא וישאל עומד הבן,

וישטנונו תמיד גוים רונשים הומים,
ואנחנו לשלומם מתפללים ומקוים.
וירעו - מצרים, בקלים, יונים, רומים,
ויענונו ספרדים, גרמנים וסלונים.

ובכל דור ודור אך הנה קנו נואל,
ומאבותינו איש מצות אל לא חלל.
אף אמה, אם איש: מה המצוה לך? שואל,
אמיר: בן מסר די אבי: בן עשה הלל.

ועוד מלה אחת על דל שפתי כנחכת,
דבר סתר לך אנה, אשר על לשוני צורב;
הט אונק ושמע - גם לך פתח את הדלת
וראה אם אין משטין על פתח שם אורב.

אותנו דקרו, שרפו, זה אלפים שנה,
בכל מדינה וארץ, אשר רקיע זה כפה;
ואם נגרה נגורה עוד - על ערקתא דמסאנא,
דמענו נשפוך במן כום זו טפה טפה:

בכל זאת לא נירא, אין בתדרינו אימה;
ואם כל העולם מדבר, לנו נן רנה,
רק על גוי לא ידעו אל ישפוך אף ונחמה,
ואנחנו, בי נכד כמו אש לא נפנה.

עשו? ... כאן ההגנב עוד ספק אחר ללכה האנוש: אולי הוא איננו מרגיש? ... חס ושלום! הרעיון הזה היה בעיניה כהוספת חמא על פשע היתכן! איך מעיזה היא, אשה פושעת, לספוק אף רגע בקדושת בעלה וכדוגמה? ...

עם גמר הסדר הלכנו פני המזרח. החסידים הלכו לישון וגם הרבי הלך לנחם ובראותו את זוגהו הצנועה ההחיל להתחבב עליה עד שלא יכלה צדקה זו לההאפק ונתנה הודה על חטאתה אשר חטאה וגם הרהורה האסורים גלה לפניו, כי בראותה את מנוחתו הסתפקה דגע בהרגשתו:

אדם כזה כסה את פני הרבי וענה לה בלשונו הקדושה:

— רצה סמאל לערבב לי את שמחת החג וברוך רחמנא שלא עלתה בידו. הוא חשב ומעה: הוא שכה, כי אהו, את הקצקא, הוא עורך מלחמה! ישעיה סוכס.

רבי עקיבא.

(סמאל אחד מספרי על אגרות התלמוד אשר אתי ב:תויבם).

"רבי עקיבא היה יושב ודורש והצבור מתנמנם, כקש לעיורן אמר: מה דאתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה? אלא תבא אסתר, שהיתה בת בתה של שרה, שחיתה כב' שנה ותמלוך על קב' מדינות" (כ"ד פ"ח).

למצוא המפתח למאמר זה, שנראה כספר חתום בשבעה חותמות, צריכים אנו לעמוד מקודם על הלך-רוחו וההשקפת החיים של ר"ע, ונמצא תיבה, שהמו היותר מצויין בחייו ושהבלוט אישיותו הנדולה לעומת שאר בני גילו בעלי דתלמוד, היתה לאומיות גלגה בה, שמלאה את כל הללו של עולמו. עד כן לקח גם חבל כמרד בר כוכבא והחזיק בידו, אעפ"י שכל החכמים התנגדו לו, (ע' סנהדרין צ"ז: ואיכה רבה פ"ב עה"פ בלע ה' וע' עוד מבלתא בשלח, וירושלמי תענית פ"ה וברכ"ם פ"א מה' מלכ"ם מביא שהיה נושא בלי-זינו של בר-כוכבא ע"ש). האיש הגדול הזה היה בעל אידיאליים גבוהים ונשאים, וע"כ דרשו עליו: "וכל יקר ראתה עיני זה ר"ע נבט"ר פ"ט, *) כי יקר בלח"ק נופל רק על דנשגב ורנעלה ולפיכך השתמשו בפסוק זה עליו, כי לפני עיני רוחו רחפו רק שאיפות נשגבות, והנקל היה לו להקריב עצמו על מזבח דעותיו ואידיאליו ולקרש השם. וע"כ מציינו גם שעשה ר"ע את דפסוק האידיאלי של "ואהבת לרעך כמוך" לכלל גדול בתורה (כ"ד פכ"ד) סופו מעיד על זה, שכאמת כסר נפשו על סדה"ש "ויצתה נשמתו באחד" (ברכות פ"א:). אמ נכח את הדברים האלה ליסוד מוסד לאפיו של ר"ע, נבין היטב שרש דבר נמצא כפסוקות ר"ע וראב"ע (סנהדרין ס"ז:):

ר"ע אומר "צפרדע אחת היתה ומלאה כל ארץ מצרים" וראב"ע אומר "צפרדע אחת היתה, שרקה להם והם כאו". הפלוגתא הזאת מוזרה כל כך בתארה ובתכנה, שאי כפון, שאיזה ענין נכבד רמוז בה, ולדעתי לקחו דחכמים האלה את הצפרדע לסמל מסירת הנפש. וראייתי מגמ' פסחים ג"ג: שאמרו שם: חגיגה מישאל ועזריה נשאו ק"ו בעצמן מצפורעים וע"כ מסרו עצמן על סדה"ש ע"ש, וכבר ידענו, שרק ר"ע היה ממחזיקי בר כוכבא

לשחרר את ישראל מעולה של רומי, ושאר החכמים ובתוכם ראב"ע התנגדו לו, ואולי ראב"ע כיתר שאת, מפני שישב בראש ודשיחה עליו רממשלה ביותר (וע' ברכות כ"ז: דאי איה ליה לפלוחי לבי סיסר אף הוא אזל ופלה). ודעת דחכמים ראלה היתה, שעוד לא הגיעה השעה דמוכשרה לכך ואף שכאמת היה בר כוכבא אמיץ לב כנבורים, כמסופר עליו אף בספרי העמים, אבל הוא הלא היה רק יהודי ויכלל לא אכשיר עוד דרא. וז"ש ר"ע: "צפרדע אחת היתה ומלאה כל ארץ מצרים" הכונה בזה על דארס הגדול המוכן למסירת נפש, שהוא יספיק להביא ברוחו הכביר ההרגשות והתפעלות ככל שדרות העם, ולהפיח בהם רוח גבורה על שדה-קרב עד שישתחררו וראב"ע ענהו: "צפרדע אחת היתה, שרקה להם ורם כאו": אמת שדמנהיג העומד לגם עמו הוא רק אחד, אבל צריך שבני דורו יהיו ראויים ומבושרים גם כצד עצמם. לעשות גדולות ונפלאות תחת גדלו, והיינו יורקה להם והם כאו, קול הקריאה של המנהיג רוארק לאות-הדתאספות, אבל לא שיעשה אותם זה בריאה חדשה, ובעין שאומר המשל: דרוו אחד אינו עושה עוד קיע. ואין כל פלא שרתוכחו כסנגון זה, כי על ענין כזה אין מדברים רק ברזו ובהסתר. (ואפשר שבשביל זה מראו ר"ע אוצר בלום (נישין ס"ז) לפי שהיה מוכרח לבלום דעותיו ולדסתיון). ובדרך זה נבין עוד מה שהשיב ראב"ע שם עקיבא מה לך אצל הגדה בלה מברכותך וכלך אצל ננעים ואהלות. ומה כל הרעש הזה? ובמה הראו שדבריו נכונים יותר עד שרצה לגרשוו בלה משרדה ראגדה? ולדברינו יוכן היטב, כי הלא ר"ע השתדל לעודר את העם לפעולות לאומיות, והחכמים האלה דסתפקו רק בענינים דתיים וצמצמו עצמם בר' אמות של הלכה, התורה לבדה היתה נחמתם בענים ומשא-נפשים בימי גדותם. ונודע למדי, כי דמפעל הכביר, אשר בשם "תלמוד בבלי" נכידו ושנוצר בזמן שישראל התאנח תחת יד ממלכות אכזריות, היה תולדה מוכחת של תנאי-ירחיים ההם, כי רק בתורתם כקשו החכמים ומצאו נוחם לנפשם ושדה-עבודה לרוחם גדול. *) וזה שהשיב ראב"ע לר"ע על דרשתו זאת: מה לך אצל הגדה כזו בלה מדברותך הנשאים על הלאומיות וכלך אצל ננעים ואהלות, כלומר הסתפק נם אתה כהלכה דתי *) והתעמק בהלכות חמורות ואל תדחוק את השעה בדברים שאינם בעתם. ומאמר דומה לזה המחזוני בהשערתי זאת מציינו ג"ב (חגיגה י"ד). עה"פ (דניאל ז') "עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב, אמר ר"ע אחד לו ואחד דרוו. א"ל ראב"ע עקיבא מה לך אצל הגדה כלך אצל ננעים ואהלות". גם כמאמר זה מתגלה לעינינו הלך רוחו ונפשו של ר"ע איך תלה בכך לבו במלכות בית דוד עד שהושיב את דוד אצל הכב"ה, לרמוז, כי לא יסור שבט מיהודה, ודוד מלך ישראל חי וקים ועוד תתפשט מלכותו בארץ, (וגם כמי"ש אח"כ אחד לדין ואחד לצדקה, כוונתו ג"כ על נאולת ישראל, אחד לדין העמים ואחד לעשות צדקה עם ישראל, כמפורש שם כה"ג) וע"ז ענהו גם כאן ראב"ע התשובה הזאת כמובן הנזכר. — (ובמק"א פ"י למה בחר דוסא בהלכות האלה ואכמ"ל).

ומנקודת-ראות זו נבין מאמר אחד לחז"ל (פסחים סי"ב). "לא נצרכא אלא לר"ע, דאמר עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, הכא (בפסח) משום פרסומי ניסא מודה חרב"א, אעפ"י שאמר ר"ע עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, אבל עושה הוא דבר מועט בתוך ביתו, כדתנן ר"י בן תימא אומר הוי עז כנמר וקל כנשר רע כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים". בהשקפה ראשונה אין מובן כלל במה שסמכו תרב"א מאמר בן תימא לכאן. כבר נשארנו ונשנו דעות שונות בזה, ואני

(* ועי' מ"ש הו"ל עירובין י"ח: "כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה אינו נחרב" וע"ז סנהדרין צ"ב. "כל בית שאין נשמעין בו ר"ת בלילה אש אכלהו" ולדעתי בונחם על מ"ש, והו"ל השתמשו בדמיון הלילה על זמן הגלות ורצונם שרק ע"י התורה יוכל עמנו להחזיק מעמד בתתה לנו שם ושאריה בארץ בתור אומה, ואש השנאה הכוערת סביבנו לא חגע בנו לרעה.

אומר, שאחיי שהמדות ראלה, קלות ועזות, מהירות וגבורה, נצרכות ביותר על שדה-קרב ולוחמי מלחמה מתפארים בהן, ע"כ מסיים: "לעשות רצון אביך שבשמים", כלומר: השתמש בהן רק לצורך הדת ולא בענינים לאומיים. ועז פנים — שלא בעבודת ה' — לניהגם. ודבנו הסדוף מסדר המשיגה ביראו שכב'ז ימשוך עזיו קו חשד מצד הממשלה שהוא מחוק את לב ישראל למרד ולמלחמה, הוסיף עוד לסיים: "יהי מלפניך ה' אלקיני ואלקי אבותינו שתכנה עירך כמדרה כימינו כו", כלומר: לענין החזרת ממשלתנו אין כחנו אלא בפה, לשפוך שיח לפני ה' עדי ירחס את עמו, אבל לא בחיל ולא בכח! ור' עקיבא, שרצה בתחיות האומה גם בתור עמ, מובן מאליו, שרצה לנמוע כסרב ישראל התכונות האלה. הגאון והעז והכרת עצמם, שהמה אכן הפנה לכל הרגשה לאומית וע"כ ותר נם על תענוני השבת אצל מי שאין לו, למען לא יצטרך לבריות ויתרגל להיות אדון לעצמו ולהרהיק כל רגש עבדות והכנעה. אולם כל זה בשבת, אבל בפסח, החג הלאומי היותר גדול — חג הולדת האומה — שמכנו שואבת כל נפש ישראלית זכרונות חביבים ויכרים מהעבר ותקוות טובות להבא, מודה גם הוא שיוכל לפחת מן התמחוי. וז"ש "הבא משום פרסומי ניסא מודה". ולא בן דעת תרב"א, שנתנו משפט הכורה לצד דתי (וכמו שמצינו גם שאמרו (סוף גדה): "תרב"א כל השונה הלכות ככל יום מוכסח לו שהוא בן עיה"כ, שנאמר הליכות עולמ לו א"ת הליכות אלא הלכות", שו צונם: לא בהליכות עולם, בפוליתיקה וכדומה, כ"א בהלכות מונחים פחס וגדלם של ישראל), הם אמרו שגם בשבת, שהוא אחד מיסודי-הדת, "כבר מועט עושה", וע"ז הכיאו משנת בן תימא וכוונתם: התכונות האלה של עז הנמר, גבורת הארי, מעוף הנשר וגאון הצבי, שרועה בהם ר"ע ושכשכילים ותר על עונג השבת, אמרו כך לצורך הדת לעשות רצון שמים אבל לא בהיפוך, להקל על ידם בעיני דתי.

ע"פ הכונה הזאת נבין היטב עומק הניגום של חז"ל כמ"ש (איכה רבה): "גלתה יהודה מעוני על שאכלו חמץ כפסח". הדברים האלה נראים בהשקפה ראשונה מוזרים מאד: כי האם חמור עון חמץ בפסח יותר מכל שאר ל"ה כריתות שבתורה, שתלו את נפילת ישראל וחרבן ארצנו רק בזה? אכן זה הדבר אשר אמרנו, כי מקורות העבר ומדברי ימיו יעלה לכך עם ועם עמוד אשו, להאיר לו את דרכו בעתיד, לעם ישראל חג הפסח הוא הפרס הראשון בדברי ימיו, ממנו פנה ממנו יתר לכל היותו וקיומו בתור אומה. הפרס הוא גלנו נטות-שרפה היסטורית, שכל הקודות והמאורעות, שעברו עלינו מצמצמות בה, מפני שהוא יום-גנוסיה של העם, יום שנעשה בלתי-תלוי ועומד ברשות עצמו. ולפי שהחג הזה מתבטא ביותר ע"י איסור אכילת חמץ, ע"כ כשרצו חז"ל לומר, שהפילו בערכו הפנימי של החג ההיסטורי הזה, שלא התעממו להתכונן בדברי ימיהם, שלא הסתכלו בעין כוחנת על קורות העבר, ללמוד ממנו מה הסב גלותם ומה הביא נאולתם, אמרו, שאכלו חמץ כפסח ורצונם שמפני עיני-המחשבה, שלא ידעו להוסיף ולהכיר ערך החרות והחפש, גלו מארצם ונתרחקו מעל אדמתם.

ואחר כל אלה יעלה לנו אור חדש על דברי המדרש שהצגנו בראש מאמרנו, ר"ע היה יושב כחוג מכיריו ותלמידיו ודורש להם כמנהגו תמיד בימים הרעים ההם. להלחיב לבם, ולהעיר בקרבם רוח עז וגבורה, שיצאו חוצץ כלם ויחגרו שארית אונים, ללחום בעד עמם ומלדתם, אבל ראה רפיון ידים ושפלות-רוח בשומעיו, שהתנגמו וישנו בחיק ההרגל והאדישות, עד שבלבם נעקם כל זיק כבוד והכרה עצמית, להתחזק ולהקריב חייהם על מזבח ארץ-מולדת. ובשכש על עוררם רצה להבינם, שלפעמים חיים קצרים וגדולים טובים יותר מחיים ארוכים ואין יתרון בלל דהכמות על האיכות וז"ש: "תבא בת בתה של שרה, שחיתה קב' שנים ותמלוך על סכ'ז מדינות, כלומר: חיי-מלכות ופעולה לצדך הכלל של אסתר חשובים כל כך בחיים ארוכים אבל פשוטים של שרה, וכמאזנים ישאו יחד, ולאשר שווייה מספר היה לו לסיוע והעטארי, להלכיש הרעיון הזה במליצה נאה בחר

במשל זה * ועיקר כונתו היה להוכיחם על פניהם במה שנותני היתרון גרמנות על האיכות, ואדומים היו כחיתיהם. אעפ"י שהם חיים פעמים של שפלות ושעבוד.

ומאמר דומה על יסור רעיון זה יש עוד פעם אחת שה"ש רבה פ"א רבי ישב ודרש ראה העם מתנמנים כקש לעוררן אמר ילדה אשה אחת כמצרים ששים רבוא" (ובילקוט באמת הגירסא גם שם ר"ע ורעתי לרכייע כגירסת הילקוט). גם הלום ראינו, שנקיף להעיר ולעורר את העם כמה שרבינו, כי משה שקוד כנגד כלם וכמות ואיכות שקולות ועולות כר ככר. (השוה עוד לזה אבות פ"ד מ"ז ועיוונין נ"ד: כמעשה דרי פירא.

זאת מה שרצינו לבאר בדבריו י"ל ר"ע ובפרקים אחרים מבוארים אצלי עוד דבריו ותהלכותיו הנעלות של האדם הגדול הזה, יהי זכרו כרוך!

א. לאדיער.

אליהו הנביא

השם החביב הזה, השגור כפי כל רכש לו נעציל בעצמו. המקרה שקרהו, שבגללו זכה לתאר בכור הזה, הכריח מאד את דעה יושבי העיר ג. שגר שם נעציל, ואשר ע"ז היה ג. אחרי כן לשיחה כפי כל הבה אספריה לבס.

ג. היה כן יחיד להורים בינונים, לא עשירים וגם לא עניים. מעוררו אהב לשמוע ספורים ואגרות ע"ד אליהו הנביא. מכל החמורות, שראה כילוי פסח בבית אביו, הרחיבוהו ביחוד כוסו של אלוהו ופתחת הרבה לביאה אלוהו, מצוה שעשה הוא בחבה יתרה ובהתלהבות והמתין המיד כפתח, אולי יראה בא ויברכהו ראשון בכרוך הבא ובשלוש עליכם. ובעבור זה ידרש ממנו, שיברכהו בלב מכין ללמוד התורה ובזכרון מ"ב, שלא ישלם בו שר של שכחה. ביותר נברה בו ההשוקה לדעת מהותו ואיכותו של הנביא ההשכי. מכל הספורים היפים, שספר אבוש המלמד הגדול בחדר לתלמידיו מהוך הנמרא והמדרשים והרדרה היגרה מתוך קו הישר ושבת מוסר, אהב ג. לשמוע אך ספורים ע"ד אליהו הנביא. ג. הכע לא פעם אחת מאת המלמד, לספר לו האגדה המוכאה כגמרא על אדות רב ענין. ג. ידע, כי האמורא הזה, היו לו מנע ומשא עם נושא השם החביב הזה. המלמד נאות לו. כל הנה, שיצא מפי המלמד, בלע בכורה ועשה אזניו כאפרכסת, להקשיב לכל דבריו. והמלמד בראותו את ההשוקה הנמרצה, הגוברת כלב הנער, לשמוע ענינים כאלה, הבל את דבריו באיוה חן קסם המושך את לב ג., וגם הודיע לו, כי יש דרך, שעל ידו יוכל כל איש לבוא לירי הזכות הגדולה, לראות פני אליהו הנביא פנים אל פנים אף בהקיץ. מאותו הרגע, שכא ג. יירי אותה היריעה, שהיתה בעיניו חשובה ונכבדה כגלוי ההמצאה הירועה של מדקונן, לעשות מלגוף כלי חומי כרזל, הפציר בו להדריכהו באותו דרך, כי מאד חשקה נפשו לראותו. "אל לך לדרוש כזאת" — פנה אליו המלמד — "עורך נער ואינך מוכשר לקבל זכות כזאת, הניערה רק לאנשים, שיש להם בינה ודעה ויודעים להנהיג עפ"י ה"צעמיל קמון" מאת הרה"צ הקדוש ר' אלימלך זצ"ל. אך סרוב מלמדו פעל את ההפך, כי בזה נתחזקה בו השוקתו, שהלכה וגדלה מיום ליום, ובלבו פנימה מצאה היריעה החדשה והחשובה מסלה רחבה ולא עזבה אף רגע וקוף ליום שיעמוד ברשות עצמו, למען יוכל להנהיג בך בכל הסגולות וההחבולות המכיואות לירי גלוי אליהו.

בה עברו שנים רבות ונעציל נשא אשה. עפ"י

השפעה חנוכו, שקבל מיר אביו, ההנהג כאחד הפרושים, התרחק משאון החיים, הגלים הארורים, המביס כלב ים הזמן, לא הניעו את ג. ממחשבותיו הקודמות. יום ולילה, שב ג. בכיהמ"ד ואשתו נהלה את העסק כאירון הנשים, שאנחנו קוראים להן "אשת חיל", כי אביו של ג., שידע את הכינות בנו יאת מהלך נפשו המהורה, ראג לו להת לו אשה כשרה, הזנה ומפרנסת את בעלה ומקבלה בתור שכר מרחה "חלק" בתלמוד תורה של בעלה.

כאחר הימים של ימי האביב, ישב לו ג. כביהמ"ד מהעמק במחשבותיו. לפניו פתוח הספר "נועם אלימלך", שבסופו נספח ה"צעמיל קמון". לפניו מאידים, כי איהו היום כבר היה יום הארבעים... ג. ההנהג באותו יום בקרישה ובטהרה יתירה, והחליט בדעתו, כי בלי ספק כבר זכה לאותה הזכות, שהבטיח לו רבו בהיותו נער ככן ארבע-עשרה שנה.

בלילה השניון השמייע השעה השתים עשרה וג. יושב עוד בכיהמ"ד. למרות שהגיעו כבר ימי האביב, שלט קור גדול בחוץ. וגופו של ג. רועד מקור. הקור הפריעהו מעיונו ואמר ללכת אל ביהו, שגם שמה יוכל לעבור עבורתו באין כפריע. חדר מיוחד דיה לו, ששם ישב ג. והנה בספרים והתבודד עם בוראו ועשה את ההקנים הנחוצים להכליתו, השניון השמייע השעה ד. בכקר. ואיבן הזקן, הערל, הסר רמשמעה השמש, הלך גם אז בפקורתו לכוא אל כיה ג., להעירו משנתו ולקחה מפתח של כיהמ"ד שע"י מרתה מחשבותיו שכח נעציל לעזיב את המפתח באותה ק"ן זוית, שהיה הגיל להניחו בצאתו לכרו. כאשר הגיע איבן אל כיה נעציל וצעדיו נשמעו בפרוזדור, התחיל לכ נעציל לפעם בחוקה... רעיון נעים סובב למוחו הנה בא... כי מי — חושב ג. בלבו — יבא אליו בבקר השכם! כמח הוא אליהו הנביא... הלא כבר באה העת ע"פ חשכינו, הלא על זה הוא יגע זה שנים רבות וברוך המקים, שזכהו לכך! בענג וכגיל רועד, ג. לשמוע את אותן הצעדים. מפני הקור התעמף איבן הערל בשמיכה עבה ולא היה אפשר להכירו. וככל רגע ורגע התברר לנעציל יותר, כי כבר זכה לגלוי איהו ועמלו לא היה לריק, והלא כבר שמע ע"ד כמה צדיקים, שזכו לזה ומרוע יגרע חלקו? הדלת סככה על צירה ואיבן הופיע בכיה. נעציל רץ לקראתו בפנים מאירות בכרוך הבא ורחב והישיט לי ידו באהכה רכה לשלום עליכם, והגיש כסא על יד השלחן, והפציר בו לשבת. לאיבן היו מעשיו מוזרים והביט בתמהון על הנעשה. מחשבה עלתה במחו, כי נעציל יצא מדעתו, על כן שתק וחפץ לראות את הקץ. בבחלה רץ ג. לקחה בקביק יין טוב וכוס הכסף מארזו ודרך אנב זכר את ימי ילדותו, כמה ערג כלילי פסח, לראות אליהו בא ושותה את כוסו המוכנה לו.

בטרם בלה ג. לעשות מעשהו, התפרץ השמש בחמה ובשצף קצף הכיתה, לראית מפני מה אחרו פעמי איבן לבא. ומה. נשתומם השמש בראותו איך איבן הערל יושב על יד השלחן וכוס כסף מלא יין ארום מוגשה לידו, מפי השמש, שלא היה שומה, והבין גם את דרכי נעציל, פרוץ שחוק אדיר וחזק, ורחף את איבן באמירת "לכל השנים השחורות". ולג. אמר השמש, כי אין זה אליהו הנביא, שהתחפש בערל, באשר דמה ג., כי זהו איבן כככורו ובעצמו איבן שומר ביהמ"ד ומסיק את התנור.

מהיום ההוא והלאה היה ג. לשיחה כפי כל. כי השמש פרסם את כל הדברים שראו עיניו, והכל קראו לו בשם הכבוד "אליהו הנביא".

עציוני.

מועדי ישראל

כפי הנודע חגי ישראל הם בעקדם חגים טבעיים, חגי האכרים ועובדי הארמה. חגי המצות הוא בעקרו: חגי האביב (שמות י"ג ד', ב"ג מ"ו, ל"ד י"ח, רברים מ"ז א'), חגי השבעות — חגי הקציר (שמות ב"ג מ"ו, ל"ד כ"ב, רברים מ"ז מ') וחגי הסכות —

חגי האסיף (שם). באותו הזמן, בתשרי, החלה גם הזריעה ונמשכה עד חצי-בסיו, והקציר החל מחצי-ניסן ונמשך עד חצי-סיון (כש"ם ב"מ ק"ו ב' ורש"י בנמוקי-החומש בראשית ח' כ"ב. וכמו שהוא בפרוש — בניע לזמן-הקציר — בספר ויקרא כ"ג י' — מ"ו, רברים מ"ז מ'. וע' יהושע ה' י' — י"ב) — אצל האכר הקרמון החלה השנה מתחלת זמן-הזריעה, ונקרא הזמן ההוא אצלו: צאת-הקופת-או גם ראש-השנה. כנראה בפרוש משמות כ"ג מ"ו, ל"ד ב"ב, ויקרא כה מ' — י"א, רברים ל"א י'. והמעין הישב יוציא זה גם מדברים י"א י"ב — י"ד. וע' יחזקאל סמן מ' פסוק א'. ובכל אלה הלא יש לנו סבה יסודית וטבעית לכל-מועדיו (ויקרא ב"ג א' — מ"ד). וכאשר יבואר עוד.

אך לנו בני-ישראל יש להחגים האלה גם ערך הסמור ולאומי. בחגי-המצות, שהוא כיום חמשה עשר לחדש הראשון, יצאו בני-ישראל ממצרים. חגי-שבעות הוא חגי מהן-הורה כערות חזיל (שבת פ"ו ב', פ"ז א', פסחים פ"ח ב' ועוד). וכאשר הוציא זה מהכן-הכתובים (שמות י"ט א' — ב"ה). חגי-הסכות הוא לזכר: כי כסבות הושבתי ובו' (ויקרא כ"ג מ"ג). יום ראשון לחדש השביעי, שהוא ראש-השנה הקרמון, באמור, מקובל באומה: שהוא יום בריאת-העולם (ד"ה י' ב' לדעת ר"א. ועל פיו יסדו מתקני-התפלות והפיוטים). כי פסקה העבודה במצרים (בש"ם ר"ה י"א א', ב'. ולדעת רש"י והראב"ע זאת כונת-הבשורר — גם לפי הפשט — בתהלים פ"א ו', ז') ובו גם כל-באי-עולם נרגנים (כר"ה פ"א מ"ב) ויום-הכפורים הוא היום שנתנו בו הלחות האחרונים (כס"ף-תענית) והוא יום כפור-עונות. — גם השבת (שהיא נמנה בין המועדים, כויקרא כ"ג ג') היא בעקרה שבהון טבעי (כשמות כ"ג י"ב — ל"ד כ"א ועוד). אולם תורתנו נתנה בה גם טעם הסמור ודתי. כשמות כ' י"א — ל"א י"ג מ"ו, י"ז — רברים ה' מ"ו ועוד. ולסבה זאת יסדו מסדרי-התפלות לאמר, שגל-המוערים, בלי-הבדל הם זכר ליציאת-מצרים כמובן מן האמור וממה שיבואר עוד.

לחשיבות ענין יציאה-מצרים צותה התורה למנות את חרשי-השנה מחדש-ניסן, שבו יצאו ישראל ממצרים, לענין שיהיה ניסן נקרא החדש הראשון. גם המועדים והרגלים נמנים מחגי-המצות לענין שהוא, חגי-המצות, הראשון לכל-המועדים והחגים האחרים. (ע' ר"ה פ"א מ"א וכפ"י הפארת ישראל, ובתלמוד ר"ה ז' א' ועוד). גם את התאריך (חשבון-הזמן) חשבו מיציאת-מצרים כנראה משמות מ"ז א', י"ט א', במדבר א' א', מ' א', י' י"א, ל"ג ל"ח, מלכים א' ו' א'. אולם בניגע לעבודת-הארמה חשבו ראשית-השנה מחדש-תשרי, כי לא נוכל להכחיש הבהובים המובאים למעלה. ולכן לשמיטין וליובלות מהשרי מנינו. (ע' ש"ם ר"ה ח' ב'). והוא שהמעטמה התורה (שמות י"ב ב'): החדש הזה לכם ראש-חדשים כו' בלומר "לכם" ביחוד יהיה החדש הזה הראשון לחדשי-השנה, לענין שיהיה ניסן קרוא ראשון, אייר שני וגו', אבל עוברי-הארמה לעניניהם, יחשבו את ראשית-השנה מהשרי, כמו שנהגו מאז, כי החשבון ההסמורי לחוד וחשבון עובדי-הארמה לחוד. ע' גם פירש"י ורשב"ם בבהוב הזה (החדש הזה לכם וכו'). וע' בתלמוד ר"ה ב' ב', ג' א', ח' א' ועוד. וראה עוד "הצפירה" לשנת תרמ"ח גליון 205, 227, "המליץ" (שנה הנ"ל גליון 279 ובספר מאמרי-חכמה לחז"ס צד 111. ועוד.

ולפי שחגי-המצות הוא הראש לכל-החגים האחרים והכנו הוא הכסים של שאר-המועדים, לזאת נראה, שאף במקום אשר המעטמה התורה בשאר החגים רק את הסבה היסודית והפרימיטיבית, היא מבליטה בחמה"צ את הסבה ההסמורית, כגון: שמות כ"ג מ"ו מ"ו, ל"ד י"ח, ב"ב, רברים מ"ז א', מ' י"ג. ואף שזכר בסמן האחרון, בחגי-השבעות (פסוק י"ב): וזכרת כי עבד היית במצרים וגו' ולבאירה יהיה זה הטעם ההסמורי (שרמו על זה רש"י כאמרים קצרים) ע"ד שמות ג' י"ב, כ' ב', רברים ה' ו', ו' כ', ב"ה ועוד. אבל באמת אין זה רק נתינת-טעם למה שנאמר בתחלה (פסוק י"א): ושמתח בו' ועברך ואמתך והגר

(* לנו נראה, מבלי לסתור את דברי המחבר הנכבד, כי הכונה בהשוואת אמתו לשרה היתה, שכמו שנלקחה שרה למלך מצרים ומה צמחה מוכה לאברהם (ולאברהם הטיב כעבורה) כן נלקחה אמתו למלך פרס ומה צמחה גאולה לישראל. ומשני המקרים האלה יוצא מוסר טוב, שאין צרה שאין בה גם תועלת להבא וכל מה דעביר רחמנא לטב עביר. וכוה העיר ר' עקיבא את העם מתרדמת ואושם ושפלות ידיהם. יכן היה דרך ר' עקיבא תמיד, לשתוק בשעה שחבריו ככו. (סוף מכות).

הטערכת.

והיתום וגו', השה לזה דברים ה' י"ה, מ"ו, מ"ו — מ"ו י"ב
 מ"ו; — כ"ד י"ו, י"ח, כ"א, כ"ב ועוד.
 וכשנענין נמצא, שחג-השבועות הוא תשלום
 ונסרו של חמ"ט, ועל זה תורה הספירה (ויקרא כ"ג
 מ"ו, מ"ו, דברים מ"ו מ', י'). והיה זה משני טעמים:
 א' יען שכניסן הוא תחלת זמן-הקציר. והשני יען שעקר
 סמרת-צ"מ היתה בשביל נתינת-התורה, בשמות ג'
 י"ב ועוד מקומות הרבה, וזה לא נמלא רק בששה
 בסיון (זמן מ"ח), שהוא זמן-חח"ש. וע"כ נמצא שאותם
 הקרבנות, שהוקרבו בכל-יום בחמ"ט וכמספרם, הוקרבו
 גם בחח"ש (במדבר כ"ח מ"ו — ל"א). והיינו קרבנות-
 המוספים, כי הקרבנות שהוזכרו בחג-השבועות בויקרא
 כ"ג י"ח, כ', הם בשביל הלחם ולא למוספין. ואולי מטעם
 זה לא הוזכרה שמחה בחמ"ט רק בחח"ש (דברים
 מ"ו י"א), יען כי לא נמלאה סמרת-המכיון רק בחח"ש.
 ואני רואה, כי בזה נובל למצוא טעם נכון, מדוע
 נקרא אצל חכמינו, במקומות רבים, חג-שבועות בשם
 "עצרת". ויש להחליט, כי השם הזה הוא עתיק מאד
 ומקורו עוד בימי שנת-ישראל על אדמתם, בהיות
 החג הזה עוד חג טבעי, חג סוף זמן-הקציר. וזה
 למרחי מדברי ההנחומא סוף פ' פינחס, ס' י"ג, שהוא
 אומר שם: והיתה ראוייה עצרת להיות אחר החג (חח"ש)
 חמשים יום, כשם שעצרת אחר הפסח ני ימים, אלא
 אמר הקב"ה: חרף הוא ואינם יכולים להניח בהיהם
 ולבוא לכאן, אלא עד שהם אצלי יעשו עצרת, והכונה
 כי כמו שעושים חג-שבועות חמשים יום אחר חח"ש,
 יען כי אז הוא סוף זמן-הקציר, כי חמ"ט הוא חג
 החלה-הקציר וחג-שבועות — חג סוף-הקציר, כך —
 כמו שחוננים חח"ש, שהוא תחלת זמן-האסף (ע' רש"י
 שמות כ"ג מ"ז), היה צריך לחוג גם יום החמשים
 שאחר חח"ש, שהוא סוף זמן-האסף (כרש"י בחומש
 דברים כו' י"ב ועוד ומפורש: בכורים פרק א' ששנה
 ו')? אלא אמר הקב"ה וכו'. ומה נבין שטעם עצרת
 לחג-שבועות הוא כמעט: נעצר לפני ר' (שמ"א כ"א
 ח') — ולא עצרתי כח (דניאל י' ח') — זיך אויפ-
 האלמען, דערוויילען, אויסהאלמען, דאָרטנעוועצט ווער-
 רען וכדומה, לפי שהוא (חח"ש) עצור ונמשך סגור-
 המצות, שהוא תהלת הקציר, ועתה בחח"ש יוחג החג
 של אחרית-הקציר. וכן היה ראוי שתוחג "עצרת" של
 חח"ש ני ימים אחר החג הזה, שאז הוא סוף עת-האסף,
 אלא אמר הקב"ה וגו' כנ"ל. והדברים ברורים.
 משה יוסף הלמן.

חרסת.

עודני זוכר היטב איך היה זקני ז"ל עושה
 חרסת בערב פסח. לקח אגוזים ופצחם בידיו ממש,
 לקח הפוחים וקלפם וכתת שניהם יחד וערכם כאבק
 קרה עד שנעשה מהם סין מקפה, זכר לטיט אמת...
 ובשפצתי אני, נער קטן, לחטוף משהו מן הדייסא
 הזאה, היה זקני אחוז בלחיי ומסביר לי, כי אסור
 לעשות כן, "זכר לטיט" צריכים לאכול בערב לתיאבון,
 כלומר בהארה.
 והוא ז"ל אכל כאמת גם את ה"זכר לטיט"
 וגם את המרור בחשק גדול, ראיתי בחוש, כי כריאות
 נוספה לו כאבילת מרור, הרבה יותר מאשר לבעל
 האוה בהשינו כל מאויי לבו...
 ככל אשר הוסיף המרור למרר את חכו ולעלות
 עד מרום מחו, כן גדלה הנאתו. ומטעם זה לא
 השתמש בחרסת הרכה, שלא יפגם מעט המרור.
 וזה לא רק בפסח לזכר בליל הסדר. גם כשאר
 ימות השנה היה לו תענוג גדול סמור ומזכר לטיט.
 כלל גדול היה לו ע"ה, כי על היהודי לדעת, כי
 בגלות הוא, על היהודי לשאת ולסבול ואסור לו
 יבעוט בצרותיו, דיו שהוא חי ולקבל הכל באהבה.
 ואת הנכרי עליו לירא ולכבוד, כי הרי בידיו אנתנו.
 לפני פרוץ עלינו לעמוד ברעדה, כי "הזהרו בניו
 קמין", הוא נוטר לך שגאה לדורות. לפני כל ארון
 כעל כפתורים של נחשת צריכים להסד את המצנפת,
 כי כשאנו יכול להרע לך, יעשה רשעה ליהודי
 אחר. וכלל היה בידו, כי מפני השו"י צריכים לפחור

כמו מפני השר עצמו, כי לעשות רשעות, כמו למשל
 לגזור עליך לטהר את החצר וכדומה, זהו רק בידו.
 ובראותו שיטר בחוץ, היה מאריך כל כך להניע את
 מצנפתו, למען תפול הירמלקה מהוכה עד שהרחיק
 השומר מרחק רב...

ותחת זאת נחמני, כי כשיבא המשיח היתה
 ידנו על העליונה, לא יהיה עלינו עול גלות, שר
 השיטרים יהיה תלמיד חכם, בעל זקן ופאות ואפשר
 יהיה לדבר עמו גם דבר תורה. אז יושב לנו, אז
 יהיה אור ליהודים, אז נרע, כי יהודים אנתנו.

ואל החשכו, כי אז נשב בארמנות ונאכל
 מעדנים וממתקים! חם ושלום! מי זה יטפל אז
 בהבלים האלה! אז נשב כל היום כקליון, נתענה
 משבת לשבת, נשב על התורה ועל העבודה, נשים
 לילות כימים ונהנה מזיוו של משיח ונקיים כל
 המצות מהוך עשר ובכוד.

אז נוכל לאכול כזית מרור בראוי, ראש שלם
 של חזרת עד שיצא מאפנו. אז נרגיש טעם מרור
 וחרסת...

לשון הקדש ולשון עבר.

אין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד.
 (סנהדרין דף פ"ט.)

אמנם כן, כל סופר כותב לפי סגנונו, אשר לו
 על פי תכונתו ודמדו. אולם מלבד זה משתנה הסגנון
 גם לפי הענין, אשר ירבו עליו. על בן כמעט כל
 הסופרים המעלים (עם סופרים הדיוטים אין לי עסק),
 משתמשים לפחות בשני סגנונים. את המראה הזה כבר
 ראינו גם בכתבי הקדש, מן משה ועד מלאכי, אף כי
 כמעט אין הבדל גדול בהענינים שהם מדברים עליהם.
 הסופרים אשר באו אחריהם, אחרי חתום החזון, אשר
 להם עסק גם בדברי חול גם בדברי קדש, הוסיפו ויגבילו
 ויגדירו את לשונם ויתאימוה בכל פעם לפי הענין אשר
 לפניו. עוד בעלי התלמוד הבדל הבדילו לשון תורה
 לעצמה ולשון חכמים לעצמם. כן היתה להם לשון
 הקדש, המליצה הרמה והנשאה, עוסה אור בשלמה לכל
 דבר רם ונשגב, ולשון פשוטה, לשון ערומה, גלויה
 ונוכחת מכלי כל מעטה ראה דבר ר"א ילינק בראש
 ספר משפט לשון המשנה לרא"ה ו' א). אין מנמתי בזה
 למיל ברחבה בשדה הספרות הנרולה ולהוכיח את אמתת
 דברי מלבד זה, הקא אינני מביא כל חרוש לבית
 המדרש. רס אעיר על שני סופרים ומשוררים ידועים,
 גרדון (יד"ג) ובייקי. ראו את סגנונם בפרוזה ואת סגנונם
 בשירה! כמעט אין להאמין שמלב אחד ומיד אחת
 יצאו שניהם, ואם נאמר: דבר בעתו מה טוב, יש
 גם לאמר: דבר במקומו מה טוב! הסיגר של בעלי
 המלאכה נותן כבוד לנושאייו, אך איננו לבוש
 מלכות... בבית הספר מכדילים אנתנו למודי קדש ולמודי
 חל. ועתה נראה מה שכתב ע"א אודות הסגנון הדרוש
 להשתמר כאלה ובאלה הסופר החכיב אי גוסמן (ש' כן)
 ציון) בהסדרתו לספרו בן-עמי: "התנ"ך. למוד חשוב זה
 הוא ענין בפני עצמו ושפתו קובעת לה בבית-הספר
 הכנה קלה בפני עצמה. לפיכך נתנו בספר זה מאמרים
 אחדים בסגנון התנ"ך (בו המהפך וכדומה) כדי להרגיל
 בו את הילדים בבונה תחלה. בסדר שיחילו ללמוד
 במחלקה הרביעית שבספר זה "מכתבי הקדש", שהיא
 כלה בשפת התנ"ך". ובכן רואים אנו, כי גם מוכי הסופרים
 החדשים, הכותבים בלשון עבר, לשון המשנה והרמב"ם.
 לא בלשון הקדש. עודם מעריצים ומקדישים, מחבקים
 ומסללים את הסגנון העתיק ואך כעבוד זה קבעו לו
 מדור לעצמו. מעון לכבוד האורחים הבאים בו.

הדברים האלה התעוררו בי למיאה הוד הספר
 "דברי הימים לבני ישראל, בארבעה חלקים. מראש ימות
 עולם ועד ימי הדוד האחרון". עורך ביד מ' ברוששטן
 (מבשין). ברור אצלי, כי גם "רבי מנדלי סובר ספרים",
 אבי הסגנון החדש המתכן והמתכן, בראותו את הספר
 הזה, ינענע בראשו ובשמחת לב יתן להמחבר תשואות
 חן על הבגורים המשבחים ועל הסנאים היפים. אשר
 הכיא מנחה לעם ישראל, תפוחי זהב במשכיות כסף.

בדעתי, כי לא על פי מליצותי יודע לכם חין ערך
 הספר הזה, למען התעורר בכם החפץ העז, לבקש אותו
 ולהשיגו, ביחד כעבור הילדים היושבים בבית הספר, כי
 יגדלו על פיהו על ברכי אהבת העם ויחד עם התפוח
 הנאמנה, כי עוד ישוב לארצו ולכבודו, הנני נותן לכם
 סמעים אחדים ממנו לדוגמא. כי כמו המאכל והמשתה,
 אשר לא יבין איש את טעמם על פי עדות אנשים, כי
 אם באכלו ובשתותו הוא, כן הדבר הזה.
 (סוף יבא) ישראל מלך.

מעמק לבי אביע בזמ"ט לירידי מר יחיאל
 פראנצבלויא בעלזענקירען. לבאי כבדית החתיך עם
 מ' לאה וויינבערגער בקעלן.

רוד כהן — קעלן.
 הננו מברכים את יודינו הנכבד מספיק לחצר
 המלכות מר א. ה. זופניק בעל בית הרפוס ועורך
 ה"דרוה" צייטונג" לארום בנו ושותפו מר יעקב עם
 מ' סילוויא מאשקאוויץ בפאלמיצעני (רומניא).

המערכת,
 באהבה הננו מברכים את רענו מר מאיר הרמלה
 לארוסו, ש. הורניק, רובין, שרוב מיעלעץ.
 מעומק הלב אביע מזמ"ט לירידי ש"ב מר מאיר
 הרמלע לארוסו עם מרת טויבא גלייכער מנארליצע.
 רוד הרמלע — מיעלעץ.
 לרעי חכיבי מר יוסף כרגשטיין לכניסתו תחת
 אפריונו עה מ' שרה צייזעל מטרנאבוענע אביע בזמ"ט
 מעמק לבי. רוד הרמלע — מיעלעץ.

קאנקורס!

מוזר באסיסט בקולנעיס וחוק מוכשר ומסוגל
 כהור "מנהל-המקלה" (דירינענט) יבוקש למקהלתי
 במשברת של ישמונים כתרים לחרוש, מלבד הכנסות
 צרדויה; גם מוזר סאפראן בקול יפה ונעים מוצא
 אצלי מיד משמרה כמשברת של עשרים כתרים לחרוש
 וארוחותיו ומעונו והלבשהו. מזמרים בעלי-כשרון
 והמימי-דרך יפנו עפ"י הכתובת:

Osiás Kopfstück, Obercántor, Nagyszombat
 Ungarn.

קאנקורז.

להת"ת דעירנו יאסלא ררוש מלמד מומחה
 להמחלקה השניה, ללמד נמרא לתלמידים מתחילים,
 תנ"ך וראשית למורי ש"ע ובהיבה בשכר אלף כתריט
 לשנה. התמנות תהיה לע"ע על חצי שנה. החפץ
 בהמשרה יפנה בבקשתו ותעודותיו אל הנשיא הח"מ,
 עד ר' רחומ"פ רהאי שתא.

A. M. OHRENSTEIN, JASŁO,
 Weingrosshandlung,

מי לא יחפוי לדעת

האמת ע"ד נורל עשרה השבטים, סוד הסמכמיון,
 מהותו ומקומו, סוד "הרי החשך", חידת "בני משה"
 "היהודים ראומים" ומעני כל ההגרות הנפלאות,
 שהתהוו בכל הזמנים כקרבנו בענינים האלה ומקורן
 ופתרוןן? מי לא ישתוקק לדעת את האמת ע"ד ספורי
 האנשים הנפלאים אלדר הרני, רוד הראובני ושאר
 המבשרים המהבילים הרבים מכל הזמנים? מי לא
 יתאוה לדעת את האמת ע"ד התהוות ההנועה
 המשיחית של שבתי צבי וכל הכא בגללה? מי לא
 יחשוק לדעת את האמת ע"ד העמים השונים, שיאמרו
 עליהם, כי הם צאצאי עשרת השבטים? כל אלה
 מהבארים בחקירה מדעית חפשית ע"פ מקורות
 נאמנים בספר

חידות ההגרות הנפלאות ע"ד עשרת השבטים
 הנמכר ע"י "המצפה" בשני כתרים.

למבקש עסק.

איש צעיר בקראקא או כפאדנורוץ אחרי
 חתונתו לבוש בגדים ארוכים, המוכשר
 לעסק ויש לו הון עצמו 2500 כתרים,
 ררוש לעסק כהור שותף, יש גם רירה
 ערוכה בכל. לשאל אצל הירשענצווייג
 בקראקא הויפטריינגפל, 12 כבית עפשטיין.

פיר דיא יונגער.

איך ערטיילע גרינדליכען אונטער-
 ריכט אין דער איינפאכען אונד דאפעל-
 מען בוכהאלטעריע, קארעספאנדענץ,
 סמענאָראַפיע אונד פרעמדען שפראכען,
 בין אימשטאנדע יעדעס שילער ביי פליי-
 סיגעס לערנען צו גאָראַנטירען פיר גומען
 ערפאלג אונד גומעס צייגניס ביי איינער
 פריפונג אויף דער ק. ק. האנדעלס-
 אקאדעמיע. 27 מינינער שילער האכען
 שאן דיא פריפונג אין דער אקאדעמיע,
 בעציעהונגסווייזע פאָלימעכניק כעשמאנ-
 דען אונד בעפינדען זיך אין פערשיעדענען
 גראסען שמעדמען אויף גומעס פאָסטען.
אויך פאן אויסווערטס נעהמע איך
שילער אויף מיטקאסט אונד קוואטיר
 האַנאַר נאך איבעראיינקאמען.
M. WUNDERMANN, Stryj.

פיר קליינע שמעדמע.

איין אויס גאליציען אין איינער דער
 גראססטען וויענער ק. ק. בעהאָרדל.
 קאַנצעסס. פרייוו. האָהערען האנדעלס-
 שוהלען אָפּענענליכער, מיט בעסטעס
 ערפאלג לע אַבסאָלוויערער האָרער,
 וועלכער אויסער דער דייטשען שפראכע
 אויך פאָלניש פֿערשטעהט אונד איין

בערלישה קדוקה תנ"ד ותלמוד

איזט, בעאכזיכטיגט, זיך פאָס 1 מאַי אויף
 איינעס גאליצישען פלאמצע ניעדערצו-
 לאססען, וואָ זיך איינע גרופפע פאָן שילערן
 פֿינערט, דיא דיא אַכזיכט האכען, זיך אין
 זעממטליכען האנדעלס לעהר פֿעכערן
 זאָווי אים העברע אישען גרינדליך
 אויסצובילדען. — דער לעהרנאנג אומ-
 פאָסט זעמטליכע געביעמע דעס כאַנק-
 אונד ווארענפאָכעס. — דיא אַכסאָל-
 ווערמען שילער קענען אין איינער דער
 גרעסטען ווענער האנדעלסשולען געפרישט
 ווערען אונד ערהאלמען פאָן דערזעלכען
 איין רייפֿעצייניס. — האַנאַראַר-אַנשפריכע
 זעהר בעשיידען. געפֿל. צושריפֿמען צו
 זענען אן:

Buchhalt.-Kand., bei H. Richter
 Wien, XX. Jägerstr. 24.

חקרי לב.

יצאו לאור חלק ג' וד'

סדר דורות התנאים והאסוראים, מעשיהם
 קורותיהם, שטותיהם ודעותיהם, ד"י מלכי
 פרס וקיסרי רומא, ברור המצב המדיני
 וההכרתי בזמניהם, להבין חכמת רז"ל
 ומאמריהם ביש"ם ובמדרשים. הנועת
 הגבלונים וה"יורעים" כיחוסם לדת
 הנוצרית. ושמות הכהות כותיים, צדוקים
 ואיסיים. מושגי השמות משנה, הלכה
 הלמ"מ ועוד הרבה.

מאת הרב ר' יהודה ליב לאנדעסכער
 אב"ד סענהאלאס.

מחיר שני החלקים המכילים 360 עמודים,
 2 כתרים. — הקונה ד' החלקים (730
 עמודים) ישלם רק 3 כתרים, כשאר ארצות
 3,50, להשיגם מאת המחבר:

Rab. L. Landesberg, Szeghalom
 (Ungarn).

איש מנוסה

כלמודי הגימנוזים שיש אתו מאמורי-
 טאטס-פריפונגסצייניס ויש לו ידיעות
 רבות בנפ"ת בתנ"ך וכשפה העבריה
 (עברית בעברית) מבקש משרה. לפנות
 אל הארמיניסטראציה של "המצפה".

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 . . . . . K. 539,686 228.—
 Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 . . . . . 176,528.370.—
 Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 . . . . . 30,748,986.—
 Ueberschuss vom Jahresumsatz . . . . . K. 2,215.336.— }
 Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718.647.— } 13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten
 Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung
 sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und
 auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterlegen keinen besonderen Prämien;
 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen
 Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei
 Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen,
 gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

Erstes und Grösstes Gramophonhaus JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

LEMBERG, Sykietuska 2. KRAKAU, Grod-gasse 71.

גענעראלפערטערער דער גראמאפאָן אַקציען-
 געזעלשאַפֿט מיט מאַרקע, שרייבער ענגעל-
 גרעסטעס לאַנגער פאָלנישער, דייטשער, העברע-
 אישער אונד יורישר פלאטען מיט מאַרקע, ענגעל-
 20 000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
 שטעטעס אַס לאַנגער!

רעפערטירטילע אונד ווערקשטעטע אים אַרטע!
 בעסטע אומטוישבערינגען. — פרייקאטאלאָגע
 גראטיס אונד פראַנקאָ.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

- Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
  - Meyers, Convers. Lexicon 20 "
  - Brockhaus " " 17 "
  - Spamers, Jll. Weltgesch. II "
  - Brehms Tierleben 11 "
  - Leixner, Literaturgesch 4 "
  - Kaufm. Bibliothek 5 "
  - Weitall und Menschheit 5 "
  - Allgem. Naturkunde 10 "
  - Sämtliche Klassiker (illustr.)
  - Gediegene Belletristik "
- Alles in neuesten Auf-
 lagen, prachvoll gebunden
 liefert gegen Monatsraten
 von K 5.— aufwärts:
- A. WEISSMANN**
 Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכהירונג (אללע כעטאָרען), האַנדעלסקאָררעספאָנ-
 דענק, דייטשע שפראכלעהרע, קויפֿט, רעכנען, האַנדעלס-
 א ווכסעלרעכט, וואַרענקונדע, געאַנאַראַפיע, שענשרייכען,
 וועלטגעשיכטע, עספּעראַנטאָ-וועלטשפראַכע,
 סמענאָראַפיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ו. קאָן יערערקאָן
 אָהנע בעזאָנערע פֿאַרקענטניסע אים ברעפֿליכען וועגע
 אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האַנאַראַר
 מאַסיג. — ביי גלויבצייטיגער טיילנאָהמע אן 4 לעהר-
 פעכערן,

Stenographie gratis
 אַנפראַגען נור געגען רעטורקארטע. פראַסעקטע גראטיס.
 פראַכעברעפֿע א K 1,50 פראַנקאָ. ערפאלג גאָראַנטירט!

Erstes commerciales Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

מהות המוסר

מאת ישראל סירקיס

המחבר העברי הזה סלל דרך חדשה
 כפירוסופיה והוא מגלה העלומות חכמה
 כמסתרי נפש האדם. הוא חיפש כל רזי
 הסכות, שגרמו את הדעות המוסכמות
 כגורת המוסר של סדר החברה. הוא
 מהפך את כל השקרים המוסכמים ומעמידם
 על אמתתם, קורא לכל כלל אנוש בשם
 האמת וזמרה מקורו. המחבר הוא פילוסוף
 עמקן וככ"ז בעל סגנון פשוט ומובן לכל
 ככל פרק ופרק הוא מגלה המון אמתיות
 מפליאות ומחכימות. ספר כזה לא נכתב
 בהוננו זה מאות בשנים. המחבר כאיסטב
 ריא נמסר ל"המצפה".

מחירו 1.40 כתרם עם פרטא ע-
 ארמיניסטראציה של "המצפה".

כשרה

**Powidl, Marmeladen, Kom-
 pote, Obstweine, Fruchtsäfte
 candierte Früchte, Aranzini,
 Cedri etc.**
 (דכער באַת מויה אהרן
 האלבערשטאם מפה)
 empfiehlt
Obstverwertungsindustrie
 „KARPATIA“
 BIALA.
 Ruch Postversandt. Preislisten gratis.

גאראנטירט פאפאוו

אויך וויסאצקי טהעע

דירעקט פאָן מאַקוי אימפּאָרטירט

כשר לפסה

פראַנקאָ צאָלל עמ פראַכט

אין אָרגינאל 1/4, 1/8, 1/16 פּפּונד פּאקעטען
 בהשגחת נאמנים ובהסכמת כ"צ כמאסקווא.
 המחיר מן 3 כתרם עד 10 כ' פר. פּפּונד. אויך
 רוסטישע פּאקעל טהעע, למותרים דאבאט. אויך
 לאָזער טהעע מוכחז כשר לפסה מן 4.50 עד
 8 כ' פר. קילאָ. חלוק בין פּאָרטע למאַרטע
 50 הטר. הן על השקולים פר. קילאָ הן על
 החכוישים רוסס. פר. פּפּונד. — גם קאפּעע עם
 מחירים פר. קילאָ: מוכחזים שרו פּי, כשרים
 לפסה מן 2.60 עד 4 כתרם. קאפּעע בלתי
 שרוף מן 3—2.20 כ' פר. פּרייקוראט' עם הכשר
 מאפּעל גראטיס.

Moskauer Theefiliale für Oestr. Ungarn
Jonatan Birnbaum, Krakau, Miodowa 3
 (Sohn des Juda Birnbaum).

כאחם ופחמים

ממכרות אשר בגליציה ופרייסען וגם
 קארלוענען ופשעכאסא במקח השוה משלח
 ישר לכל החנות מסלת הכרזל:

D. Goldstein, Oswiecim.

Achtung!
50.000 Paar Schuhe
4 Paar Schuhe für nur K. 7
 Wegen Zahlungsstockung mehrerer grosser Fa-
 briken wurde ich beauftragt einen grossen
 Posten Schuhe tief unter den Erzeugungspreis
 loszuschlagen. — Ich verkaufe daher an Je-
 demann 2 Paar Herren und 2 Parr Da-
 men-Schnürschuhe, Leder braun oder
 schwarz, galoschirt mit stark genageltem Le-
 derboden, hochelegant neueste Facon. Grösse
 laut Nr. u. cm. Alle 4 Paar kosten nur K. 7.
 Versandt per Postnachnahme
Schuh-Export
 Krakau Nr. 95 Fach.
 Umtausch gestattet auch Geld retour.

זעהר ניצליך רחג הפסה!!!

מיניע בעריהמטע פראקטישע
טשאלענט עפען
 זאלען אין קיין שום יודישע פאמיליע נישט
 פעהלען. ערשטע אין דער וועלט, אויס מאסיווען
 שלאָסערבלעך, גאראנטירט 20 יאהר האלטבאר,
 איינגעפיהרט ביי הונדערטער רכנים וצדיקים.
 מיט א ביסל האַלקויהלען קעהייצט האלטען
 זיי היץ ביו מושק, מיט פערשלוס. איבער
 טויערער דאנקשרייבען. פרייוו: 1 אָפען פאר 4
 טעפּף פער 3 ליטער, 2 פאר בשר, 2 פאר חלב
 (ספעראטע אבטיילונגען) 11 קראָנען; רעטאָ
 פער 4 ליטער 12 קר.; 1 אָפען פאר 6 טעפּף
 פער 2 1/2 ליטער, 2 פאר חלב, 4 פאר בשר
 12 קר. רעטאָ פער 3 ליטער 13 קר., פר 3 1/2
 ליטער 15 קר. פער 4 ליטער 18 קר. — צו
 יערען אָפען א געדוקטע געברויכטאנצייגע.
 געגען אַנגאבע, רעטט פער פּאָסטאנאָהמע.
Jos. Perlberger, Oefen-Fabrikant
 Myślenice, (Galizien)

מי האיש התפן חיים להרפא מננע
 כ"א (הוצאת שו"ל) יקנה את הספר
"תרופת מעשי ער ואנו"
 (אַבהאנדלונג איבער אָנאַניע)
 מירי המו"ס
 ה' א. פּויסט, קראקוי
 בעד 70 העללער עם פּאַרטאָ, ווישינהו
 חפשי לביתו.

ספר הגאולה לרמב"ן ז"ל

יצא זה עתה לאור על פי כתב יד ישן המונח בכריש מועדום בלונדון. הוכן הספר על עניני הגאולה העתידה ומובא ממנו מאמרים בספר מאור עינים, גם נמצא זכרו בסדר הדורות ובשם הגדולים. מחיר הספר עם המשלוח 2 שילינג. J. Lipshitz, I. Finch St., Brick Lane London, E.

פיר הויפלייטע.

איין אויס נאליציען אין איינער דער נראססטען ווינער ק. ק. בעהאנדליכען קאנצעסס. פרוי. האָה ערען האנדעלס-שולען עפֿענטליכער. מיט כעס מעם ערפֿאלג אַבסאָרווערער האַרע, וועלכער אייסער דער דיימשען שפראכע אויך פֿאַלניש פֿערשטעהט, זוכט פֿאַס 1 מאַי איינען

בוכהאלטער-פאסטען

בייא איינער צונלייך פֿערטרעטענען שטעללע אלס קאסער אייז בעווערבער איינשטאנרע, נאך פֿערלאנגען קויפֿאָן אין ווערטפאפיערען צו ערלענען. — האָאָר-אנשפריכע זעהר בעשיידען. נעפֿל. צושריפֿטען צו זענדען אן:

Buchhalt.-Kand. bei H. Richter Wien, XX. Jägerstr 24.

בית הספר הלאומי בליברפול

Jewish Higher Grade School 40, West Derby st. Liverpool, England.

אל כיה"ס הזה, היחיד כמינו באנגליה, יאשר בו ילמדו בני שש שנים ומעלה למודים כוללים עפ"י הכנית ביה"ס גבוה באנגליה ולמודים עבריים עפ"י השמה הטבעית, עברית בעברית, והקבלו נערים גם מערים ומארצות אחרות. לחניכים כאלה יש מקום בבית מנהל כיה"ס הד"ר י"ש פוכס (שהיה לפניו עורך "המגיד" וה"שבוע") ללמדם ולחנכם כרוח עמנו ושפתו, גם להכניס אל בתי הספר הנכונים אשר באנגליה. הדבור הוא, מלבד בלשון עבר ובלשון המדינה, גם בלשונות: אשכנז, צרפת, רוסיה ופולניה לפנות ע"פ האדרסה הנ"ל.

תורה עם דרך ארץ

בית הספר הראשון ככל הממלכה, אשר רכשו להם בני יהודים תורה וחנך יהודי נמור ביחד עם מדעי כה"ס הכללים אשרי האיש, שיוכל לשלוח את בנו אל

הגימנוזיום העברי

אשר באוננאריש בראד החת הנהגת הרב הגאון ד"ר מאיר יינג, שם ילמדו התלמידים כל עניני הלמוד של נמנוזיום וגם תורה, "ך, דקדוק, ש"ס ומפרשים, ויחנכו בדרך התורה וי"ש. תלמידים מגליציה ילמדו פה גם פולנית ועייהם להתחנך במחלקת ההכנה פה בשפת אשכנז. מחיר התלמוד המעון ומזונות כשרים מחמשים כתר לחדש ולמעלה.

Rabbiner Dr. M. Jung Ung.-Brod (Mähren).

Wyd.: | **Naftali Hof.**
S. M. Lazer.
Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer.
Drukiem S. L. Deutschera v Podgórzcu

להודיע באהי, כי יסדתי פה מאינאפאל פבריקה חדשה של כל מיני **בשר מעושן**, היינו ווארשט, סאצמי, כרוסט, צונגען, שינקען וכו'. כל עבודת הפבריקה נעשה ע"י כח אלקטרי בכל המכונות הדרושות לזה. וכעזה"י הכל הוא על מהרת הכשרות, כאשר יעידון ויגידון ע"י הרב הגאון האב"ד דפה שלימ"א עם כית דינו. ודא הוא סהדוהא:

עדה השורה הזאת ועד הגליון הל', מאהנו בד"צ ח"מ על **הזעלכווארען-פאבריק מכל מיני בשר מעושן** שנהיסדה פה"ק, מאת הרבני הנגיד מו"ה שלמה פאדהארצער נ"י הנודע לכל יודעיו ומכיריו לאיש ישר ופוזוק בכשרות כאחד משלומי אמוני ישראל, וגם האיש הנספח מאת כעל הפירמא לפקח על תהלוכה והנהגת הפאבריק, הוא סופלג בתורה רחיל חמאין וירא ד' מרכים, ושניהם כאחד מדקרקים כחוט השערה, שיהיה הכל נעשה כהכשר ויהרון, לכן באנו כזה להודיע בשר בת רבים להוראים וחרדים לדבר ד', משכו וקחו לכם משופרי דשופרי, ויאכלו עניים וישבעו אפילו מההדרין מן מההדרין בלי שום חשש ופקפוק. וע"ז בעה"ח יום ד' כ"ד אדר ה"רס"ט לפ"ק טרנאפאל

הק' שמעון באב"ד חופ"ק והגליל
הק' ישראל פרנס ראב"ד ומוצד"ק הנ"ל
הק' יהושע העשיל באב"ד דומ"ץ דפה"ק

כל החרדים לה' ולהורתו ויאילו לקנות מידי מעשי הפבריקה הזאת, אשר כל טועמיהם יפיקו רצון משוב מעמם וממקחם השוה ומכשריהם הבטוחה, גלאטט כשר. ויהי לבס נכון ובטוח, כי אשרתם כאמונה.

שלמה פאדהארצער.
Salomon Podhorzer, Tarnopol.

הוצאת הספר

יצא לאור

חטר מגזע ישי או דוד אל-ראי

ספור לאומי מצוין
מאת השר בנימין דיוזאעלי (ביקאנספיעלר)
הורגם לעברית ע"י א"א ראקאווסקי. — שני הקים.

מחירו 70 קאפ. (ל"פ).	המכירה הראשית	מהדורא חדשה
ווארשא	אצ"ר	חברת "אחיאסף".
Изд. „АХІАСАФЪ“ Варшава, почт. ящ. 25.		Verlag „ACHIASAF“ Warschau, Postfach 25.

בשר לפסח שומז צערעם

הוא שומן הצמחים היחיד הנכבש בארץ הזאת מאגוזי סוכוס בפבריקה שלנו. בימי היוקר ישתמשו בשומן צערעם, כי הוא בזול ואינו נרוע משומן און. כל המלאכה מן כבישת גרעיני האגוזים עד העטיפה והמשלות, עומדת תחת השגחה רתית מעולה ויש ערובה נאמנה במעשה השומן על כשרותו בפסח. כי

שומז הצערעם

שלנו נעשה תחת השגחה תה"ג ר' שמחה פרענהעל מפארגורוע.

Georg Schicht A. G. Aussig a. E.

הוצאת יצא לאור הספר

מהעבר הקרוב

עשרים וארבעה ספורים בשתי מערכות. מאת מיכה יוסף ברדיטצנסקי. חכ:

אהבה נעורים. לראץ אבות. לפלגות עיר או יחיד ורבים. הבורדים.	צללי ערב. נדויה של מהה. הקריש. ארבעה דורות.
פרה אדומה. ממקום למקום. זאת הפעם. לא בא אל החוף.	ראשי אבות. עולם עובר. בתים. חג המועד.
המחיצה. בינתיים. ימי קיץ בסתו. זכה כנורל.	השנים. השאלה. שלום בית. שלש מדרגות.

מחירו 1.30 ר"כ. ע"פ 1.42 ר"כ" כמורך הד"ר 1.60 ר' 1.72

המכירה הראשית: אצל חברת "אחיאסף", ווארשא. Изд. „АХІАСАФЪ“, Варшава. Почтов. ящикъ № 25. Verlag „ACHIASAF“, Warschau Postfach 25.

בית מסחר הספרים "התחיה" כסמניסלב

ממציא לכל דורש כל ספרי "הושיה", "אחיאסף", "האור", "מוריה", "יבנה", "איוראעלים" מווילנא, "אביב", כל מיני ספרי חנוך ולמוד, ספרי השכלה החדשים, ביכליותיקה עכרית 200 ספרים בעד המקח הנמוך 80 כהריב, כל מיני ביכליותיקה לילדים, ל בני הנעורים, ביכליותיקה נצנים, פרחים, בכורים, כל ספרי זרנון, ספורים רומנים וחזיונית, הכד כמקח השוה. מלון של כים עברית-אשכנזית רק 5 כהרים. מלון אשכנזית-עברית מאת מרגל רק 10.50. חברות, כתי ספר, ביכ-ליותיקה מקבלים רבט הגון. — קמלוג מפורט וגם כללי ישלח לכל דורש חנם.

האדרסה: Abr. Robinsohn, Buchhandlung Stanislau

האטעל ורעסטויראציאן כשר

לבעיב יהודים של

שלום אהרן ראזענטאל

בלבוב. רחוב חקצבים 18.

מכתבי הוראה.

ל"ב מכתבי הוראתי, הכוללים בקרבם חק הגון מן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק מהחלתי ועד סופו עם חנוכים רבים מאד כנתיבה, מאפשרים לכל אחד לסגל לו בזמן קצר את השפה העברית על כוריה, לכהך ולדבר כה ככשפת מולדה.

פרוספקט מפורט חנם. מכתב לדונמא כתר אחד. שכן וואלקאווסקי. Krakau, Miodowa 16.